

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nuša Preša

Socialna opora v različnih tipih družin

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nuša Preša

Mentorica: izr. prof. dr. Valentina Hlebec

Socialna opora v različnih tipih družin

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Socialna opora v različnih tipih družin

V nalogi se bom ukvarjala s primerjavo tipov družin in prejeto socialno oporo. Zanimale me bodo razlike v oporah med različnimi tipi družin. Naloga je sestavljena iz treh poglavij teoretičnega dela, pregleda podobnih že narejenih raziskav ter analize sekundarnih podatkov. V teoretičnem delu so predstavljeni pomembni pojmi posameznega poglavja. Skozi celo nalogo se prepletajo pojmi socialne opore, socialnega omrežja ter družine. Poudarek je na štirih tipih socialne opore, ki so informacijska, emocionalna, instrumentalna ter druženje. Pri družini pa je pomembna razdelitev v tipe družin in za mojo analizo je pomembna razdelitev v jedrno in razširjeno družino, pri čemer sem jedrno razdelila še na tri podtipe, in sicer dvostarševsko, enostarševsko ter partnersko družino. V analitičnem delu bom tako preverjala razlike med tipi družin ter vrstami opor. Zanima me, ali katera opora pri določenem tipu izstopa, prav tako pa me zanimajo tudi razlike med ponudniki opor po posameznem tipu družine. Izkaže se, da ima dvostarševska družina najvišjo oporo pri druženju, enostarševska informacijsko oporo, partnerska pa emocionalno in instrumentalno. Razširjena družina ima pri vseh oporah najmanj ponudnikov.

Ključne besede: socialna opora, vrste opor, tipi družin.

Social support in different family types

The diploma thesis deals with the comparison of different family types and the received social support. It more closely examines the differences between the kinds of support families receive depending on the family type. The thesis is divided into three theoretical chapters, an overview of similar researches that have already been conducted and the analysis of secondary data. The theoretical part introduces the significant notions of each chapter. Overall, the thesis combines the concepts of social support, social network and the family. The emphasis falls on four different types of family support, those being informational, emotional, instrumental and socializing. When dealing with the family, an important distinction is made between various family types, while for the purpose of this analysis the distinction between the nuclear and the extended family is of greater importance. The nuclear family is further subdivided into three subtypes: the two-parent, the single-parent and the childless type of family. Hence, the analytical part of the diploma will more closely examine the differences between these various family types and the kinds of support they receive. The main focus is to establish whether a certain kind of support is more easily attainable to a specific family type and to examine the differences between support providers according to each family type. The study reveals that the two parent family enjoys the highest support in socializing, the one parent family informational support while the childless couples emotional and instrumental support. The extended family has the least of providers at their disposal for all support types.

Key words: social support, support types, family typ.

KAZALO

1 UVOD.....	6
2 SOCIALNA OPORA.....	7
2.1 DIMENZIJE SOCIALNE OPORE.....	9
2.1.1 Viri socialne opore.....	9
2.1.2 Oblike socialne opore.....	10
2.1.3 Zaznava socialne opore.....	11
3 SOCIALNA OMREŽJA.....	13
3.1 EGOCENTRIČNO OMREŽJE.....	13
3.2 ZNAČILNOSTI OMREŽIJ.....	15
4 DRUŽINA.....	18
4.1 FUNKCIJE IN NALOGE DRUŽINE.....	19
4.2 TIPOLOGIJA DRUŽIN.....	20
5 PREGLED EMPIRIČNIH RAZISKAV.....	22
6 ANALIZA.....	24
6.1 OPREDELITEV PROBLEMA IN METODOLOGIJA.....	24
6.2 DEMOGRAFSKI PODATKI.....	26
6.3 REZULTATI IN PREVERJANJE HIPOTEZE.....	26
6.3.1 INFORMACIJSKA OPORA.....	27
6.3.2 DRUŽENJE.....	31
6.3.3 INSTRUMENTALNA OPORA.....	34
6.3.4 EMOCIONALNA OPORA.....	37
6.3.5 PRIMERJAVA OPOR GLEDE NA TIP.....	40
7 SKLEP.....	41
8 LITERATURA.....	42
PRILOGE.....	46
Priloga A: Vsota vseh krogov omrežja.....	46
Priloga B: Ponudniki po posameznih oporah.....	46
Priloga C: test ANOVA.....	48

KAZALO GRAFOV, TABEL IN SLIK

Graf 6. 1: Ponudniki informacijske opore	27
Graf 6. 2: Sestava informacijskega omrežja glede na tip družine	30
Graf 6. 3: Ponudniki opore pri druženju.....	31
Graf 6. 4: Sestava omrežja pri druženju glede na tip družine.....	33
Graf 6. 5: Ponudniki instrumentalne opore	34
Graf 6. 6: Sestava instrumentalnega omrežja glede na tip družine	36
Graf 6. 7: Ponudniki emocionalne opore.....	37
Graf 6. 8: Sestava emocionalnega omrežja glede na tip družine.....	39
Graf 6. 9: Primerjava opor.....	40
Tabela 6. 1: Tip družine glede na informacijsko oporo.....	28
Tabela 6. 2: Sestava informacijskega omrežja glede na tip družine.....	29
Tabela 6. 3: Tip družine glede na druženje	32
Tabela 6. 4: Sestava omrežja pri druženju glede na tip družine	32
Tabela 6. 5: Tip družine glede na instrumentalno oporo	35
Tabela 6. 6: Sestava instrumentalnega omrežja glede na tip družine.....	35
Tabela 6. 7: Tip družine glede na emocionalno oporo	38
Tabela 6. 8: Sestava emocionalnega omrežja glede na tip družine	38
Tabela 6. 9: Primerjava opor	40
Slika 3. 1: Omrežje Kahn in Antonucci.....	14

1 UVOD

Ljudje smo družabna bitja in v svojem življenju potrebujemo soljudi, s katerimi lahko delimo lepe in težke trenutke. Vsak posameznik v svojem življenju v določenem trenutku potrebuje pomoč in oporo bližnjih. Ponudniki opore so nam lahko prijatelji, znanci, družina ali pa tudi razne institucije.

V moji nalogi bosta glavna pojma socialna opora in družina. Poizkušala bom preveriti razlike med različnimi tipi družin in prejetjem socialne opore.

»Socialna opora se nanaša na posameznikovo najbolj konkretno in neposredno umeščenost v specifično socialno okolje, katerega pa sestavljajo osebe, s katerimi oseba v določenem časovnem obdobju vzdržuje pripisane oziroma pridobljene družbene odnose« (Šadl 2005, 223).

V teoretičnem delu naloge bom predstavila glavne pojme, pomembne v nalogi. V prvem poglavju bom predstavila socialno oporo, različne definicije le-te, nekoliko bolj bom opredelila dimenzije socialne opore, pri čemer so glavne oblike socialne opore. Po teoriji so se izoblikovale štiri skupine socialne opore: instrumentalna, informacijska, emocionalna in druženje. In vse štiri oblike bom preverjala v analizi.

V naslednjem poglavju bom predstavila socialno omrežje, vrste omrežij in nekoliko večji poudarek bo na egocentričnem omrežju, opisala bom tudi pomembne lastnosti omrežij.

Tretje poglavje opredeli družino, funkcije in naloge le-te ter različne tipe družin. Različni avtorji so družine različno razdelili in tako poznamo več definicij tipov družin. Izmed vseh tipov družin pa bom v analizi uporabila le dva. Na podlagi teorije bom vse anketirance razvrstila v tri skupine: jedrno družino, razširjeno in ostalo. Pri interpretaciji pa bom upoštevala le jedrno in razširjeno družino.

V zadnjem delu pa sledi analiza podatkov. Na začetku so predstavljeni metodologija in opis uporabljenih vprašanj ter demografski podatki. Glavni del analize je preverjanje hipoteze in v zaključku so podane glavne ugotovitve.

2 SOCIALNA OPORA

V življenju se pogosto znajdemo v situacijah, v katerih potrebujemo pomoč ali oporo drugih. Najpogostejši vir različnih vrst opore so naši najbližji, prijatelji, sorodniki, znanci, lahko pa najdemo oporo tudi v raznih institucijah. Torej lahko socialno oporo razdelimo na formalno in neformalno oporo. Neformalno oporo nam nudijo družinski člani in prijatelji, predvsem v obliki emocionalne opore z odobravanjem, podporo, nego ... Formalni vir pa nam predstavljajo razne institucije, za katere je značilna birokratska organizacija, specializacija funkcij, standardizacija delovanja ... (Vaux 1988, 28).

V literaturi lahko najdemo vrsto različnih opredelitev socialne opore. Avtorji zgodnejših opredelitev so izpostavljali emocionalni pomen opore, predvsem kot občutek pripadnosti in sprejemanja s strani pomembnih drugih. V teoriji zasledimo, da so večinoma na začetku socialno oporo povezovali z bolezenskimi stanji posameznika. Tako so Cassel, Caplan in Cobb razumeli socialno oporo kot zaščito pred stresom in kot pomoč pri pomembnih življenjskih odločitvah (v Hlebec in Kogovšek 2003, 104).

P. Thoits (Thoits 1985 v Hlebec in Kogovšek 2006, 104) je poudarjala primarni pomen emocionalne opore najpomembnejših drugih kot enega najmočnejših pojasnjevalnih dejavnikov za zmanjševanje stresa in njegovih posledic za zdravje in dobro počutje. Ključni pomen socialne opore je torej v pozitivnih emocionalnih funkcijah. Pomen socialnih vlog kot dobrodejnih in tudi nedobrodejnih, predvsem kadar znotraj teh vlog obstajajo pomanjkljivosti, kot so lahko na primer izguba ali prevelika konfliktnost, predstavlja na tri načine.

Prvič, socialne vloge dajejo odgovore na temeljna eksistencialna vprašanja s tem, da priskrbijo serijo socialnih identitet. Dajejo življenju pomen in smisel, občutek varnosti in umeščenosti ter tako zmanjšujejo občutek strahu in negotovosti. Thoits (1985) je umeščenost v socialne vloge smatrala kot bistvo socialne integriranosti na ravni posameznika. Posameznik je del omrežja urejenih odnosov z drugimi, vpleten je v sistem vzajemnih pravic in dolžnosti, katere mu dajejo občutek pripadnosti in urejenosti. Občutek pripadnosti pa je ena temeljnih značilnosti emocionalne opore (Hlebec in Kogovšek 2006, 105).

Kot drugo, so socialne vloge pomembne kot vir samospoštovanja, posamezniki skozi socialne vloge ocenjujejo sami sebe kot ljubezni vredne in pomembne osebe. Tako so tudi pozitivne ocene posameznika s strani drugih sestavni del emocionalne opore. Socialne vloge vsebujejo tudi določena kulturno pogojena pričakovanja o vedenju, kakršno se v določeni vlogi pričakuje od posameznika. V kolikor ta pričakovanja niso izpolnjena, se dogaja, da posameznik pri pomembnih drugih ni sprejet, kar predstavlja vir stresa in konflikta, zaskrbljenost, obup in podobno (Vaux 1988, 27).

In še tretjič, socialne vloge dajejo občutek nadzora nad stvarmi, katerega posameznik pridobi iz delovanja v okviru teh socialnih vlog. Uspešno obvladovanje nalog prinaša občutek zadovoljstva, veselja, ponosa in tako spet dobro počutje in zmanjševanje stresa (Hlebec in Kogovšek 2006, 105).

Novejši avtorji (Burlison, Albrecht in Sarason 1994) pa navajajo, da je socialna opora tudi interakcijski in komunikacijski proces med ljudmi (Kogovšek in drugi 2003, 184). Vauxova opredelitev spada med najboljše in najbolj celovite opredelitve socialne opore, saj jo predstavi kot kompleksen pojem višjega reda, težko zajetega v eni sami definiciji. Razlikuje pa tudi med koncepti nižjega reda, ki so elementi socialne opore. Osnovni elementi so trije: viri socialne opore, oblike socialne opore ter posameznikova osebna zaznava virov in oblik socialne opore (Vaux 1988, 28-30). *Viri socialne opore* predstavljajo del omrežja, na katerega se posameznik obrne po pomoč. Ti viri predstavljajo materialno, finančno, informacijsko oporo, lahko pa tudi emocionalno. Ti viri se lahko pojavljajo v specifičnih življenjskih situacijah kot vir samo ene opore, lahko pa so steber opore v različnih situacijah. *Oblike socialne opore* so različna dejanja opore ali pomoči, izvedene spontano ali s prošnjo za pomoč. V to skupino največkrat spadata zagotavljanje materialnih dobrin in izkazovanje naklonjenosti, všečnosti, pripadnosti. *Posameznikova subjektivna zaznava ali ocena socialne opore* kot zadnji element socialne opore predstavlja posameznikovo zadovoljstvo s prejeta socialno oporo, občutek pripadnosti, spoštovanja. Element kaže, ali je socialna opora dosegla svoj namen (Vaux 1988).

V nadaljevanju bom bolj podrobno opisala vsako izmed treh dimenzij socialne opore.

2.1 DIMENZIJE SOCIALNE OPORE

2.1.1 Viri socialne opore

Vir socialne opore je Vaux (1988) obravnaval kot del omrežja, ki posamezniku nudi oporo sam od sebe ali ko ta prosi za pomoč in oporo. Ti viri predstavljajo materialno, finančno, informacijsko oporo, lahko pa tudi emocionalno. Ti viri se lahko pojavljajo v specifičnih življenjskih situacijah kot vir samo ene opore, lahko pa so steber opore v različnih situacijah. Viri socialne opore obravnavajo vprašanje, kdo zagotavlja socialno oporo in s tem vprašanjem v literaturi najdemo več različnih pristopov. Najpogosteje uporabljena sta hierarhični in relacijski pristop, pri katerih so različni viri opore razporejeni po skupinah na podlagi določenega kriterija (Iglič 1989, 4-7).

Hierarhični pristop raziskuje socialno bližino med posameznikom in viri opornih procesov. Kadar je razdalja med virom socialne opore in posameznikom tem manjša, takrat je tem večja intenziteta vezi med njima. Pri tem Pearlin (v Iglič 1989, 4) razlikuje tri vire socialne opore: socialno mrežo, socialne skupine in intenzivne medsebojne odnose.

- Celotno socialno omrežje so najširše opredeljeni viri, ki pripadajo posamezniku. Ti viri so obenem meje omrežja in tudi meje socialnih virov. Velikost omrežja in količina virov sta pogosto neenakomerno porazdeljeni med posamezniki. V celotnem socialnem omrežju ima posameznik na voljo mnogo virov socialne opore, vendar pa ti pogosto predstavljajo vir opore le v izrednih situacijah.
- V socialne skupine spadajo viri, na katere se posameznik obrne, ko jih potrebuje. Odnosi v tej skupini so bolj neposredni, aktivni in intenzivni za razliko od celotnega socialnega omrežja. V socialni skupini so osebe, katere posameznik pozna že daljši čas, živijo v njegovi bližini in s katerimi ima neposredne in pogoste stike.
- Med intenzivne medsebojne odnose pa štejemo osebe, katere so s posameznikom v intimnih in zaupnih odnosih. Te osebe so posamezniku najbližje in mu najpogosteje nudijo emocionalno oporo.

Razširjeno, socialno in emocionalno-intimno omrežje je Antonucci ponazorila s tremi območji koncentričnih krogov. Center je predstavljal posameznik oziroma ego, alterji pa so bili razporejeni po krogih; bližje centru so bili, bolj pomembni so za posameznika (Antonucci v Nadoh in drugi 2004). Antonucciev pristop si bomo bolj podrobno pogledali malo kasneje.

Relacijski pristop izpostavlja tri vidike socialnih vezi: kvantitativnega, strukturnega in funkcionalnega.

- Kvantitativni vidik izpostavlja obstoj in število določenih vezi, najpogosteje prijateljske vezi, vezi s sodelavci, po zakonskem stanu ...
- Strukturni vidik proučuje posameznikovo socialno mrežo in njene lastnosti, kot so homogenost, gostota, doseg mreže in moč vezi.
- Funkcionalni vidik pa preučuje stopnjo opravljanja določene funkcije socialne vezi, torej, kdo nudi določeno vrsto socialne opore (Iglič 1989, 4-7).

2.1.2 Oblike socialne opore

Oblike socialne opore so različna dejanja opore ali pomoči, izvedene spontano ali s prošnjo za pomoč. V to skupino največkrat spadata zagotavljanje materialnih dobrin in izkazovanje naklonjenosti, všečnosti, pripadnosti. Vsa ta dejanja pa imajo različne učinke in posledice, bodisi kratkoročne bodisi dolgoročne (Vaux 1988, 29). Oblike socialne opore so pri različnih avtorjih različno poimenovane (Hlebec in Kogovšek 2006, 106). Avtorje lahko razdelimo v tiste, ki pozornost posvečajo socialni opori kot konkretni aktivnosti, in avtorje, ki socialno oporo razumejo kot zagotavljanje različnih funkcij. Zgodnejši avtorji so se osredotočali predvsem na emocionalno razsežnost oziroma obliko socialne opore, med te avtorje spadata tudi Weiss in Thoits. Weiss (v Vaux 1988, 5) je s svojimi idejami vplival na druge kasnejše raziskovalce socialne opore. Oporo je razdelil na šest razsežnosti: občutek pripadnosti ali povezanosti, socialna integracija, utrditev občutka varnosti, občutek zanesljive povezanosti, vodstvo ali usmerjanje in možnost skrbi za drugega. Različno pa Thoits socialno oporo definira kot skupino koristnih informacij, ki jih posamezniku zagotavljajo pomembni drugi. Socialno oporo razdeli v tri skupine. *Emocionalna* se nanaša na spoštovanje, ljubezen,

skrb, empatijo, skupinsko pripadnost. *Instrumentalna ali materialna opora* predstavlja skrb za otroke, gospodinjska opravila, finančno oporo in obveznosti povezane z zaposlitvijo. Zadnja pa je *informacijska opora*, ki se osredotoča na pogovore o mnenjih in dejstvih, ki so povezani s posameznikovimi tekočimi težavami.

Novejši avtorji so socialno oporo še nekoliko bolj opredelili, vendar so se na splošno izoblikovale štiri skupine vrste socialne opore, na podlagi teoretičnih opredelitev ter empiričnih študij (v Hlebec in Kogovšek 2006, 16-17):

- Instrumentalna ali materialna opora je pomoč v materialnem smislu, po navadi se izraža s posojanjem denarja, orodja, s pomočjo pri hišnih opravilih ... To vrsto opore po navadi nudijo specializirane osebe, niso nujno pomembne in so zamenljive.
- Informacijska opora predstavlja informacije, katere posameznik potrebuje ob kaki večji življenjski spremembi, kot je na primer selitev, iskanje nove službe. To oporo po navadi nudijo osebe, ki so tesno povezane s posameznikom.
- Emocionalna opora predstavlja pomoč v večjih ali manjših življenjskih krizah (smrt bližnjega, ločitev, težave v družini ali na delovnem mestu). To vrsto opore zagotavljajo osebe, s katerimi je posameznik v tesnem in intimnem stiku, odnosi pa so trajnejši in manj variabilni.
- Druženje predstavlja socialno oporo v obliki neformalnega občasnega druženja (izleti, obiskovanja). Z druženjem posameznik pridobiva občutek pripadnosti in izpolnjuje potrebo po socialnih stikih (Hlebec in Kogovšek 2006, 16-17).

Pri vsakem posamezniku je določena opora v posameznem trenutku bolj izrazita oziroma v določeni situaciji potrebuje določeno oporo bolj kot druge.

2.1.3 Zaznava socialne opore

Vaux (1988) je opredelil subjektivno zaznavo kot tretji element socialne opore. Nanaša se na to, kako posameznik percipira dobljeno oporo ter jo interpretira v odnosu med

njim samim in osebo, ki mu to oporo daje. Ta zaznava je primarni indikator kakovosti zagotavljanja opore. Zaznava se po navadi izraža v obliki zadovoljstva z oporo, občutkom pripadnosti in spoštovanja. Evalvacija opornih odnosov in opornega obnašanja ali subjektivna ocena je poimenovana kot zaznava socialne opore. Prvi vidik subjektivne zaznave opore je prisotnost oseb, na katere se posameznik v določenem trenutku lahko obrne po pomoč, torej prisotnost virov socialne opore. Pod drugi vidik pa spada zadostna in kakovostna opora (Hlebec in Kogovšek 2003, 106-112).

V določeni situaciji lahko ponujeno pomoč prejemnik razume drugače, kot je bilo prvotno namenjeno, lahko jo sprejme kot oporno ali neoporno. Dejanski namen je lahko drugačen, zato je pomembno, kako posameznik zazna to oporo (Kogovšek 2001, 35). Iz večih razlogov tako posameznik ni zadovoljen s prejeta oporo. V kolikor se posameznik ob prejeti opori počuti preveč nadzorovanega, to lahko v njem vzbudi občutek nekompetentnosti. Določeno dejanje je lahko mišljeno kot oporno, vendar pa je iz večih razlogov lahko razumljeno kot neustrezno in opora s tem povzroči občutek nezadovoljstva (Kogovšek 2001, 38).

Posameznikova percepcija socialne opore je odvisna predvsem od odnosov znotraj socialnega omrežja, kateri predstavljajo vir socialne opore. V kolikor v teh odnosih ni pravega zadovoljstva, odnosi v omrežju niso pristni, takrat posameznik po večini slabše oceni prejeta oporo, kot ta dejansko lahko je. Na subjektivno oceno pa v veliki meri vplivajo tudi posameznikove osebnostne značilnosti (Kogovšek 2001, 42). Po osebnostnih značilnostih se osebe ločijo na ekstravertirane in introvertirane osebnosti. Ekstravertirane osebe so običajno bolj zadovoljne s prejeta oporo v svojem omrežju, kar gre pripisati predvsem temu, da imajo večje število ljudi, s katerimi se čutijo blizu, so bolj odprti in poznajo več ljudi, saj so družabnejši. Pri introvertiranih osebah pa so omrežja manjša, posamezniki so manj družabni in se redkeje obračajo po pomoč in zato tudi poročajo o nižjem zadovoljstvu s prejeta socialno oporo (Rogelj in drugi 2004, 44).

Po ugotovitvah raziskovalcev naj bi bila percipirana opora visoko stabilna čez celo življenje in naj bi se skoraj ne spreminjala (Sarason in drugi 1983 v Jesenšek 2007, 23).

3 SOCIALNA OMREŽJA

Ljudje smo družabna bitja, nismo izolirani posamezniki. Med seboj smo povezani v omrežja medsebojnih odnosov, v katerih se oblikujejo različna mnenja, stališča in različne vezi v interakciji s posamezniku pomembnimi ljudmi. Ravno zato postaja v raziskovanju vse bolj pomembna analiza socialnih omrežij. Za razliko od klasične analize, kjer je enota opazovanja spremenljivka (spol, starost, kraj bivanja itd.), se analiza socialnih omrežij osredotoča na opazovanje relacijskih podatkov oziroma odnosov med enotami omrežja (Hlebec 2001, 64; Kogovšek in Ferligoj 2003, 129). Torej socialno omrežje predstavlja množica akterjev in njihovi medsebojni odnosi, pri čemer so akterji ljudje, skupine ljudi, različne družbene entitete, ki jih povezujejo družbeni odnosi kot na primer prijateljstvo, partnerstvo, sorodstvene vezi, poslovne transakcije in druge. Enota analize tukaj ni posameznik, ampak entiteta, katero lahko sestavljata dva ali več posameznikov ter odnosi med njimi. Tako so lahko enote analize diade, triade ali pa večje skupine posameznikov (Iglič 1988b, 3).

V analizi socialnih omrežij poznamo dve vrsti omrežij, popolno in egocentrično. Na podlagi teh dveh vrst pa so razlike tudi pri zbiranju podatkov. V nalogi se bom bolj ukvarjala z egocentričnim omrežjem, zato ga bom v nadaljevanju tudi bolj podrobno opisala.

3.1 EGOCENTRIČNO OMREŽJE

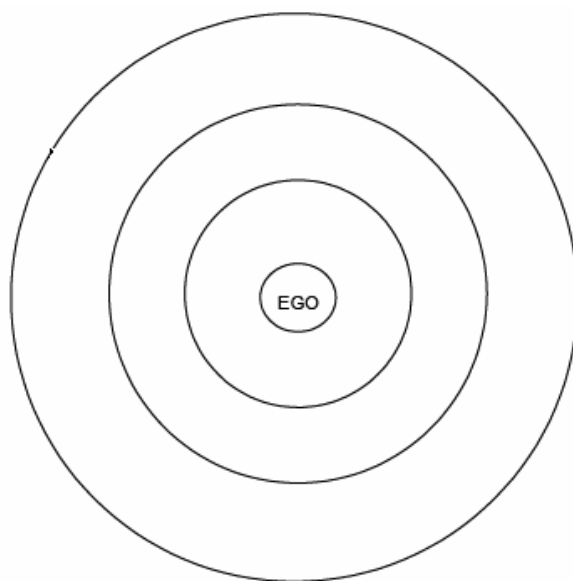
Pri egocentričnem omrežju opazujemo naključno izbrane enote, ki jih imenujemo ego, in njene povezave z drugimi enotami omrežja, ki se imenujejo alterji. Torej pri egocentričnem omrežju analiziramo število in druge značilnosti povezav, katere imajo egi. Ne analiziramo celotne populacije egov, ampak samo določen vzorec. Kot primer egocentričnega omrežja pa lahko navedemo osebna omrežja starostnikov (Hlebec in Kogovšek 2006). V literaturi poleg izraza egocentrično omrežje pogosto zasledimo tudi izraza lokalno omrežje in osebno omrežje, vendar pa bom v svoji nalogi uporabljala kar izraz egocentrično omrežje.

Egocentrično omrežje lahko merimo na več načinov, s pomočjo enostavnih ali pa sestavljenih generatorjev imen. Generator imen je anketno vprašanje, s katerim dobimo

seznam članov osebnega omrežja. Prav od generatorja in njegove vsebine pa je odvisno, kateri tip egocentričnega omrežja dobimo.

Kahn in Antonucci (v Hlebec in Kogovšek 2006, 53) sta ugotovila, da omrežje posameznika lahko razdelimo na tri območja koncentričnih krogov, katera predstavljajo razširjeno, socialno in emocionalno-intimno omrežje.

Slika 3. 1: Omrežje Kahn in Antonucci

Vir: Kahn in Antonucci v Hlebec in Kogovšek (2006, 53).

V sredini krogov je posameznik oziroma ego. Prvi ali najbližji krog sovpada z emocionalno-intimnim omrežjem. V njem so osebe, ki so posamezniku najbližje. Vezi so tesne in stabilne, članstvo se le redko spreminja, osebe pa lahko igrajo več različnih vlog. Drugi krog sovpada s socialnim omrežjem, kjer imajo člani eno ali več vlog, običajno pa ta krog predstavljajo recipročni odnosi in izmenjava uslug. Sem spadajo prijatelji, razširjena družina, sosedje itd. Informacijsko-instrumentalno omrežje sovpada s tretjim krogom, ki ga sestavlja večje število posameznikov, vezi so bolj površinske, članstvo pa časovno spremenljivo. Ti posamezniki ego zagotavljajo usluge, ki jih znotraj emocionalnega in socialnega omrežja ni mogoče prejeti, to so sodelavci, odvetniki, zdravniki (Hlebec in Kogovšek 2006, 53). V naslednjem poglavju sledi podrobnejši opis značilnosti socialnih omrežij.

3.2 ZNAČILNOSTI OMREŽIJ

Velikost, sestava, gostota omrežja, homogenost, moč vezi, geografska oddaljenost so značilnosti omrežij, ki so pomembne pri raziskovanju in analizi socialne opore.

Najenostavnejši in najpogosteje uporabljen aspekt egocentričnih omrežij je velikost. Izmerimo ga s seštevanjem vseh oseb, ki jih je alter naštel pri generatorjih imen. Velikost nam pokaže število akterjev v mreži anketiranca in je v veliki meri odvisna od vsebine generatorja, raznih omejitev, ki jih lahko generator vsebuje, ter značilnosti kot na primer enostavnost ali sestavljenost generatorja (Iglič 1988b, 10). Velika omrežja imajo pred manjšimi prednost v dostopnosti virov opore in njihovi raznolikosti. Pri večjih omrežjih so posamezniku hitreje na voljo osebe, na katere se lahko obrne po pomoč, pri majhnih omrežjih pa se pogosto lahko zgodi, da je vir opore v določenem trenutku odsoten za pomoč ego. Večja omrežja so običajno tudi bolj raznolika, bolj razpršena, manj gosta in predstavljajo posamezniku večjo raznolikost socialne pomoči skozi življenje. Z bolj raznovrstno socialno mrežo ima posameznik večjo dostopnost do različnih in raznolikih socialnih resursov in večja je tudi verjetnost, da se bo posameznik v svojem življenju selil med različnimi socialnimi svetovi (Iglič 1988b, 11).

Sestava omrežja je delež prisotnosti alterjev posameznih značilnosti v socialnem omrežju in kakovost pomoči, ki jo nudijo njeni člani. Sestava omrežja se empirično izraža kot delež posameznih relacij, s katerimi je ego povezan, anketiranec nam za vsakega alterja pove, v kakšni relaciji je z njim. Te odnose razdelimo na sorodstvene in nesorodstvene, lahko pa naprej še v bližnje, daljne sorodnike, sosede, prijatelje, pri čemer pa dostikrat naletimo na problem interpretacije teh terminov in odnosov (Kogovšek 2001, 28).

Naslednja lastnost socialnih omrežij je gostota, ki je opredeljena kot delež obstoječih vezi v celoti potencialnih vezi med akterji v omrežju. Pri merjenju se upoštevajo samo vezi med alterji ne pa tudi vezi z egom omrežja. Gostoto omrežja Marsden (1987) opredeli kot obratno mero raznolikosti omrežja. Gosta in zaprta omrežja po navadi vsebujejo podobne alterje, kateri se med seboj dobro poznajo. Kot primer gostega omrežja lahko navedemo tesno povezane družine, kjer se večina članov obrača po pomoč na sočlane v skupini. Z večanjem števila sorodstvenih vezi gostota omrežja

narašča in pada s povečevanjem števila nesorodstvenih vezi. Gostejša omrežja je lažje vzdrževati, omogočajo večjo stopnjo socialne opore in so boljši vir pomoči. Prav tako pa lahko ovirajo oporo, ker ne omogočajo dostopanja do novih in alternativnih virov pomoči. Manj gosta omrežja pa imajo večji učinek pri pomembnih življenjskih spremembah, kot so izguba bližnjega, ločitev, menjava službe.

Homogenost omrežij opredelimo kot delež akterjev v mreži, ki se od ega ne razlikujejo v izbranih dimenzijah. To so torej alterji, ki imajo enake individualne karakteristike kot akter (Iglič 1988b, 26). Homogenost omrežja bo večja takrat, ko bo v omrežju več alterjev z enako opazovano karakteristiko, katero ima tudi ego. Običajno so individualne karakteristike enake demografskim spremenljivkam, kot so na primer spol, starost, izobrazba, narodnost. Homogenost se lahko definira kot obratna mera heterogenosti. Po mnenju Marsdena (1987) se heterogenost povečuje z raznolikostjo omrežja. Mere heterogenosti veljajo za najbolj direktne mere različnosti ljudi v omrežju. Z vidika socialne opore pa lahko rečemo, da raznovrstnejša socialna omrežja prinašajo egu večji dostop do različnih socialnih virov.

Pomembna značilnost je tudi moč vezi ali relacij, ki se izraža kot stopnja intenzivnosti relacije. Merimo tako močne kot šibke relacije, saj se pomen in vsebina teh bistveno razlikujeta. Moč vezi je tako lahko kombinacija časa, emocionalne intenzivnosti, intimnosti in recipročnih uslug, katere označujejo vez (Kogovšek 2001, 30). Moč vezi se meri z realističnim ali nominalističnim pristopom. Pri realističnem pristopu anketiranec sam določi moč ali intenzivnost odnosov s posameznimi člani omrežja. Anketiranec običajno odgovarja na vprašanje, kako blizu mu je določen alter. Bližnjim se določijo močne vezi, oddaljenim pa šibke vezi z egom. Pri nominalističnem pristopu pa raziskovalec določi moč vezi glede na določene kriterije, kot so na primer pogostost stikov, multikompleksnost, dolžina poznanstva, nudenje emocionalne opore in ostale. Po mnenju Marsdena in Campbellove (Kogovšek 2001, 30) je najboljši indikator moči relacij občutek bližine.

Geografska oddaljenost je pomembna informacija za sosedska in prijateljska omrežja. Merimo jo z oddaljenostjo alterja od ega, in sicer na več načinov. Sprašujemo lahko po časovni oddaljenosti kraja bivanja alterja od kraja bivanja ega, po razdalji krajev bivanja

v metrih ali kilometrih, lahko pa sestavimo določeno lestvico za merjenje značilnosti, ki nas v raziskavi zanimajo (Hlebec in Kogovšek 2006, 33).

V prvem poglavju sem predstavila socialno oporo, njene dimenzije in merjenje le-te. Pri drugem sem opredelila socialno omrežje, vrste in značilnosti omrežij. V tretjem poglavju pa je na vrsti podrobnejša predstavitev družine.

4 DRUŽINA

V poglavju o družini bom najprej predstavila različne definicije pojma družina, njene funkcije in naloge. Ker moja naloga temelji na različnih tipih družin, bom te tipe predstavila in opisala, katere bom v svoji raziskavi uporabila.

Vsak posameznik se rodi v družino, jo sooblikuje in je njen pomemben del, zato vsak ve, kaj družina je. Opredelitev samega pojma družina pa vendar ni tako preprosta. Zato se prav v znanstvenih in strokovnih diskusijah v zadnjih dveh desetletjih ukvarjajo predvsem z vsebinsko opredelitvijo pojma družina. Glavna vprašanja so povezana z njenimi člani, medgeneracijskimi razlikami, funkcijami in nalogami družine. Glede na raznolikost načinov družinskega življenja pa se pojavljajo vprašanja, ali ne bi bilo bolje in lažje govoriti kar o sorodstvenih strukturah oziroma družinskih gospodinjstvih (Rener in ostali 2006, 14). Sama opredelitev pojma družina pa je problematična že z vidika, da se družine med seboj razlikujejo tako znotraj družbe in kulture kot tudi medkulturno. V vsaki družbi obstaja neka oblika družine, torej je družina univerzalna, vendar medkulturno zelo različna. Socioloških definicij družine je veliko, prav tako se med seboj razlikujejo, vendar pa so si enotne v tem, da je družina dvogeneracijska skupnost in družbena institucija, ki skrbi za otroke. Torej sociološko družino definiramo kot skupino oseb v skupnem gospodinjstvu, ki jo sestavljata vsaj ena odrasla oseba in vsaj en otrok, med seboj pa jih povezuje zakonska zveza, kohabitacija ali pa starševsko razmerje (Rener in ostali 2006, 16). Murdock (Haralambos in Holborn 2001, 325) pa pravi: »Družina je družbena skupina, za katero je značilno skupno bivanje, ekonomsko sodelovanje in reprodukcija. Vključuje odrasle obeh spolov, med katerimi najmanj dva vzdržujeta družbeno priznано seksualno razmerje, imata enega ali več otrok, lastnih ali posvojenih, ki živijo skupaj.« Statistično gledano pa je družina življenjska skupnost dveh ali več oseb v istem gospodinjstvu, povezanih med seboj z zakonsko zvezo, partnerstvom in/ali starševstvom. Tako je lahko družina tudi par brez otrok, par z enim ali več otroki ali eden izmed staršev z enim ali več otroki. Za otroka ni bistvena njegova starost, pomembno je le to, da še nima svoje družine, torej partnerja ali otroka. Za družino pa po statistični definiciji ne štejemo skupnost enega izmed starih staršev z otrokom, kateri že ima svojo družino, prav tako tudi ni družina skupnost enega izmed

starih staršev in vnuka ali brata in sestre, ki živita skupaj brez staršev¹. Zanimiva pa je tudi definicija iz tridesetih let tega stoletja, avtor Burgess pravi: »Družina je zaključena celota medsebojno povezanih posameznikov, od katerih je vsak nosilec določenega števila vlog, ki ga v družini postavljajo na točno določeno mesto.« (Burgess v Jogan 1981, 35).

4.1 FUNKCIJE IN NALOGE DRUŽINE

Družina je posrednik norm in vrednot ter nekakšen vmesni člen med posameznikom in družbo. V zgodovini se je družina soočala z različnimi vlogami, katere so bile odvisne predvsem od dogajanja v družbi. Vir posameznikovega duševnega razvoja, njegove duhovne in osebne rasti je družina (Rener in ostali 2006, 20).

Po Murdockovem (Haralambos in Holborn 2001, 325) mnenju ima družina v vseh družbah štiri temeljne funkcije, kot so seksualna, reproduktivna, ekonomska in vzgojna. To nadalje utemeljuje, da brez seksualnih in reproduktivnih funkcij ne bi bilo članov družbe, življenje ne bi bilo mogoče brez ekonomskih funkcij, brez vzgoje ne bi bilo kulture, brez katere družba ne more delovati. Družina pa po mnenju Parsonsa (v Jogan in Rener 1981, 21) postopoma izgublja in naposled tudi izgubi nekatere funkcije kot je na primer izobraževalna, zdravstvena, rekreativna ..., saj te prevzemajo nekatere bolj specializirane družbene institucije, kot so bolnišnice, šole, vrstniki ... Parsons pa še vedno trdi, da kljub temu, da je družina izgubila oziroma kar prenesla del svojih funkcij, izmed katerih je najpomembnejša ekonomska, pa ji še vedno ostajata dve osnovni in nezamenljivi za delovanje družbenega sistema, in to sta primarna socializacija otrok in stabilizacija odrasle osebnosti.

Primarna socializacija se odvija predvsem v družini in se nanaša na socializacijo v zgodnjem otroštvu, medtem ko do sekundarne socializacije prihaja v kasnejših letih, ko je družina manj vpletena, večji vpliv pa imajo drugi dejavniki, kot so vrstniki in šola. Ponotranjenje družbene kulture in strukturiranje osebnosti pa sta dva temeljna procesa, katera vključuje primarna socializacija. Druga osnovna funkcija družine je stabilizacija odraslih osebnosti, saj ko je ustvarjena, mora ostati stabilna. Tu pa je poudarek bolj na

¹ <http://www.stat.si/>

razmerju v zakonski zvezi ter čustveni varnosti, katero partnerja nudita drug drugemu (Jogan in Rener 1981, 22).

4.2 TIPOLOGIJA DRUŽIN

Prav tako kot imamo različne definicije pojma družina, poznamo tudi več tipov družin oziroma različne tipologije. Tipologije pa potrebujemo iz razloga, saj lahko le tako ugotovljamo, ali so primerne svojemu namenu. Sociološke tipologije družin imajo raziskovalen in socialnopolitičen namen. Raziskovalni namen je ugotavljanje množične realne oblike družinskega življenja, s socialnopolitičnim pa odkrivamo tiste družinske oblike, katere potrebujejo oporne socialnopolitične ukrepe, saj se soočajo s socialnimi deprivacijami bodisi zaradi sestave ali načina družinskega življenja, lahko trajno ali pa samo občasno (Rener in ostali 2006, 16-18).

Po definiciji OZN tipologijo družin ločimo na:

- *Jedrne družine oz. nuklearne*, ki so najbolj razširjene in predstavljajo biološke in socialne jedrne družine staršev ter otrok. Med jedrne pa se uvrščajo tudi enostarševske družine in adoptivne družine.
- *Razširjene družine* so tri- in večgeneracijske, poligamne in plemenske razširjene družine.
- *Reorganizirane družine* pa so dopolnjene ali vzpostavljene družine, med katere prištevamo tudi komunski način življenja (Cseh-Szombathy v Rener in ostali 2006, 17).

Brown (Brown v Rener in ostali 2006, 17) pa je družine razvrstil na *jedrne* (sestavljajo jo starša ter otroci), *klasične razširjene* (horizontalno, vertikalno razširjene; sestavljene iz več jedrnih družin), *modificirane razširjene družine* (geografsko ločene, vendar z močno vzajemno oporo ter pogostimi stiki), *enostarševske* ter *reorganizirane družine* (ponovno vzpostavljene).

Pogosto pa tem tipologijam dodajamo tudi obdobje poldružinskega življenja ali tako imenovana LAT faza (living apart together). Značilna je predvsem za mlade, ki podaljšujejo mladost pri starših. Je vmesna faza med družinsko odvisnostjo in

neodvisnim življenjem od družine staršev. Razlogi za takšno življenje so različni, po navadi so to ekonomska neodvisnost, nezaposlenost, podaljšan študij, poceni življenje doma, materialna in čustvena varnost ... (Rener in ostali 2006, 18).

Po mnenju Murdocka pa poznamo samo dve tipologiji, in sicer nuklearno ter razširjeno družino. Najmanjšo enoto, torej nuklearno družino, sestavljata zakonca ter njuno nedoraslo potomstvo. Razširjena družina pa je večja družinska enota in se deli na vertikalno razširjeno družino, kateri so dodani člani tretje generacije, po navadi starši zakoncev, ter horizontalno razširjene z dodajanjem članov generacije zakoncev, torej zakončevih bratov oziroma lahko tudi dodatne žene. Na podlagi ugotovljenega je Murdock zapisal tudi, da je nuklearna družina univerzalna človeška družbena skupina. Je osnovna ali prevladujoča enota, iz katere so nato sestavljene bolj kompleksne oblike, obstaja pa v vsaki poznani družbi kot posebna in močno funkcionalna skupina (Haralambos in Holborn 2001, 329).

Nuklearna družina je že desetletja prisotna v zahodni kulturi kot prevladujoča oblika in zato so se ostale oblike opredeljevale v razmerju do nje. Ta predstava je široko sprejeta in zato se pogosto druge oblike dojema kot nenavadne, odklonske oziroma celo patološke (Rener in ostali 2006, 18). Prav tako se za jedrno družino predpostavlja, da v njej v določenem časovnem preseku živimo vsi in se k njej vedno znova vračamo. Ravno zato je večina družboslovcev mnenja, da je jedrna družina še vedno tista, ki najbolje urejuje človeško reprodukcijo in socializacijo, kljub raznovrstnosti družinskih oblik (Rener in ostali 2006, 19).

V svoji nalogi se bom poslužila statistične definicije družine in Murdockove tipologije družin, ege bom razdelila v dva tipa, in sicer nuklearnega in razširjenega. Pod nuklearno družino bom štela osebe, ki živijo s partnerjem ali otroki oziroma oboje, pod razširjeno pa vse tiste, ki so pod člane svoje družine v vprašalniku navedli še ostale osebe (starši, ostalo sorodstvo ...).

5 PREGLED EMPIRIČNIH RAZISKAV

V tem poglavju bom pregledala nekaj dosedanjih raziskav, ki so v povezavi z demografskimi značilnostmi in socialno oporo. Demografske značilnosti anketirancev vplivajo tako na velikost kot tudi na sestavo posameznikovega omrežja. V nadaljevanju se bom bolj osredotočila na sestavo omrežja.

Sestava socialnega omrežja se meri z odstotkom sorodstvenih in nesorodstvenih vezi v posameznikovem socialnem omrežju. Med sorodstvene vezi spadajo zakonski partnerji, starši, otroci, ostalo širše sorodstvo. V skupino nesorodstvenih vezi pa prištevamo prijatelje, sosede, sodelavce, razne člane društev ali organizacij. Seveda pa se ti dve skupini lahko naprej razdelita še na več podskupin različnih relacijskih odnosov (Marsden 1987, 128).

Če pričnem s starostjo, je sestava omrežja v povezavi s starostjo dokaj različna. Največ sorodstvenih vezi imajo v svojem omrežju starejše in mlajše osebe. Najmanj sorodnikov pa je prisotnih pri anketirancih v srednjih letih (Marsden 1987, 128). V poznejših življenjskih obdobjih naj bi upadel delež nesorodstvenih vezi, vendar se ravno takrat najbolj poveča odstotek sosedskih odnosov (Iglič 1988a, 1988b).

Prav tako na sestavo omrežja vpliva tudi spol anketiranca. V svojem omrežju imajo večji delež sorodstvenih vezi ženske. Moški pa imajo v omrežju večji delež prijateljev kot ženske (Marsden 1987, 129).

Po raziskavah Marsdena (1987, 129) tudi izobrazba vpliva na sestavo omrežja, in sicer imajo bolj izobraženi v svojem omrežju manj sorodnikov za razliko od manj izobraženih. Večji delež pa imajo prijateljske vezi.

Na razlike v sestavi pa vpliva tudi zakonski stan. Večji delež sorodnikov imajo v svojem omrežju poročeni ljudje. Pri samskih oziroma ločenih pa večji delež zavzemajo prijatelji (Van der Poel 1993, 83).

Ker bom v analizi preverjala vse štiri vrste socialne opore, bom na kratko povzela že obstoječe raziskave na to temo. Določene osebe posamezniku nudijo določeno vrsto opore, opora pa je odvisna od vrste odnosa, ki ga ima posameznik s svojimi člani omrežja.

Anketirancu najbližje osebe, kot so partner, prijatelji, ožji družinski člani, so glavni vir emocionalne opore in druženja. Na splošno so posamezniku najbližji člani omrežja tudi močan vir vseh vrst opor. Vse razsežnosti opore so prisotne v odnosu starši - otroci, edino druženje je slabše zastopano. V odnosu med brati in sestrami pa prevladujeta emocionalna in materialna opora (Kogovšek in drugi 2003, 195). Najpogostejši ponudnik instrumentalne in informacijske opore so sosedje, sodelavci in znanci. Predvsem pri starejših so sosedje glavni ponudnik materialne opore, predvsem pri opravih, kot so nakupovanje, pomoč pri hišnih delih, prevoz (Kogovšek in drugi 2003, 195).

Tudi tukaj so značilne razlike v povezavi socialne opore z demografskimi značilnostmi. Ženske naj bi v večji meri skrbele za emocionalno oporo in druženje, to naj bi zagotavljale tako moškim kot ženskam. Moški pa so večji ponudniki materialne socialne opore (Kogovšek in drugi 2003, 195). V raziskavi socialne opore Ljubljancev so ugotovili, da imajo ženske v svojem omrežju večji odstotek posameznikov, na katere se lahko obrnejo po pomoč in oporo. Oba spola pa sta enakovredno zastopana pri socialni opori druženja (Kogovšek in drugi 2003, 195-197).

Pri razvrščanju alterjev v tri koncentrične kroge po metodi Antonuccijevega pristopa (Antonucci in Akiyama 1987, 523-526) so v prvem, notranjem krogu ego najbližji alterji, v zunanem oziroma tretjem krogu pa so ego najmanj pomembni alterji. To sta potrdili tudi Antonucci in Akiyama (1987), saj sta ugotovili, da si ego z alterji iz prvega kroga izmenjuje več vrst opore, prednjači pa emocionalna.

6 ANALIZA

6.1 OPREDELITEV PROBLEMA IN METODOLOGIJA

V praktičnem delu naloge se bom osredotočila na primerjavo med jedrno in razširjeno družino. Zanimala me bo razlika med oporami in katera je pri določenem tipu družine bolj izrazita ter seveda tudi razlike med ponudniki opor. Torej se bo moja hipoteza glasila:

H1: Različna tipa družin razpolagata z različnimi vrstami opor oziroma določena opora je bolj izrazita.

Glavno vprašanje, na podlagi katerega bom določila tip družine, je; kdo še živi z vami v gospodinjstvu.

Pri tipu družine sem upoštevala statistično definicijo družine ter Murdockovo tipologijo. Ege sem splošno razdelila v tri skupine: nuklearna družina, razširjena in ostalo.

Statistična teorija pravi, da je družina življenjska skupnost dveh ali več oseb v istem gospodinjstvu, povezanih med seboj z zakonsko zvezo, partnerstvom in/ali starševstvom. Tako je lahko družina tudi par brez otrok, par z enim ali več otroki ali eden izmed staršev z enim ali več otroki².

Tako sem po Murdocku povzela razdelitev v nuklearno družino, ki pa sem jo naprej razdelila v tri podskupine. Prva podskupina je dvostarševska družina, kar je po teoriji najbolj čista oblika nuklearne družine, ki jo sestavljajo partnerja ter njuni nedorasli otroci. Druga podskupina je enostarševska družina, ki jo sestavlja en starš ter eden ali več otrok. Zadnja skupina pa sta partnerja, ki živita sama v gospodinjstvu.

V razširjeno družino pa spadajo osebe, ki imajo poleg ožjih družinskih članov oziroma svoje ožje družine (kamor prištevamo partnerja in otroke) v svojem gospodinjstvu tudi svoje ali partnerjeve starše, druge sorodnike in v nekaterih primerih tudi druge osebe. Prav tako so v tej skupini egi, ki živijo brez partnerja in otrok, ampak z drugimi sorodniki.

Pod ostalo pa sem uvrstila ege, ki živijo na primer v določenih skupnostih, kot je komuna, študentski dom. V svojih odgovorih pa so opredelili, da živijo z osebami, ki

² <http://www.stat.si/>

niso sorodniki. Prav tako sem v to skupino štela posameznike, ki živijo sami, kar predstavlja enočlansko gospodinjstvo. V analizi pa sem upoštevala samo prvi dve skupini oziroma ege, ki spadajo v nuklearno ali razširjeno družino.

Za različno vrsto opore pa sem si izbrala posamezna vprašanja.

Informacijska opora:

»Ali obstajajo ljudje, ki jih vprašaš za nasvet o pomembnih življenjskih spremembah?«

Druženje:

»Ali obstajajo ljudje, s katerimi se družiš, npr. se obiščeš, greš skupaj na večerjo, izlet ...?«

Instrumentalna opora:

»Ali obstajajo ljudje, od katerih si zaradi kakšne nujne situacije izposodiš večjo vsoto denarja (npr 1000€)?«

Emocionalna opora:

»Ali obstajajo ljudje, ki jim zaupaš stvari, ki so zate pomembne?«

Seveda obstaja več vprašanj za določeno vrsto opore, vendar sem za vsako izbrala samo po eno, ki je po mojem mnenju najbolj značilno oziroma najboljše opiše določeno vrsto opore.

Pri vsaki opori pa sem preverila tudi, kdo je egov največji ponudnik določene vrste opore.

V svoji nalogi sem se poslužila zbiranja podatkov osebno na papirju, podatki so bili zbrani pri predmetu Analiza socialnih omrežij v študijskem letu 2007/2008. Pridobljeni podatki so bili preneseni v program SPSS, merjenje egocentričnega pristopa pa je bilo narejeno z Antonuccijevim pristopom.

V prvem koraku sem združila podatkovno bazo egov in alterjev v skupno bazo v SPSSU z ukazom aggregate. Nato sem, kot že zgoraj navedeno, odgovore na vprašanja razdelila v jedrno in razširjeno družino. Za preverjanje hipoteze pa sem uporabila podprogram ANOVA.

6.2 DEMOGRAFSKI PODATKI

Anketiranih je bilo skupaj 480 egov, od tega je 49,2 % moških in 50,6 % žensk, tako da sta bila oba spola enakovredno zastopana. Pri merjenju starosti je bilo največ anketirancev v starosti med 18 in 29 let, kar 28,1 %, najmanj pa v starosti nad 60 let, samo 16,3 %. Pri kraju bivanja se je izkazalo, da največ egov živi v manjšem mestu ali kraju (28,5 %) ali strnjeni vasi (27,1 %), najmanj pa jih prihaja iz razpršenih podeželskih vasi (6,7 %). Torej če posplošimo, kar 65,8 % egov prihaja iz urbanega okolja³ in 33,8 % iz ruralnega okolja. Glede na izobrazbo je največ egov s srednješolsko izobrazbo (61,7 %), sledijo tisti, ki so diplomirali (23,1 %), najmanj zastopani pa so egi z magisterijem ali doktoratom in jih je le 3,1 %. Pri zakonskem stanu prevladujejo poročeni (ali pa le živijo s partnerjem), saj jih je kar 61 %, sledijo jim vezani, ki s partnerjem ne živijo (15 %). Na tretjem mestu so samski s 14,6 % in na koncu ovdoveli ali ločeni (8,8 %). V moji nalogi največjo vlogo igrajo gospodinjstva in največ egov prihaja iz manjšega gospodinjstva (55,4 %), sledijo tisti iz večjega gospodinjstva (21,5 %), nato iz gospodinjstva dveh partnerjev (17,3 %), najmanj je tistih iz samskega gospodinjstva (5,6 %).

6.3 REZULTATI IN PREVERJANJE HIPOTEZE

Hipotezo bom preverila na podlagi baze SPSS. Na začetku bom prikazala velikost egocentričnega omrežja in porazdelitev družine. V nadaljevanju bom predstavila osnovne parametre po posameznih vrstah opor, izpostavila najpogostejše ponudnike določene opore in naredila primerjavo med obema tipoma družin pri posamezni opori.

Egocentrično omrežje, ki smo ga zbrali v letu 2007/2008 ima skupno 558 oseb. 12,42 je število alterjev, ki jih ima ego povprečno v omrežju. Najmanjše navedeno število alterjev je bilo 2 in največje 49.

Pri razporeditvi družine sem višji odstotek oseb razvrstila v nuklearno družino (74,3 %), v razširjeni je 83 egov (14,9 %) pod ostalo pa je uvrščenih 10,8 % egov. V nadaljnji analizi bom interpretirala samo vrednosti pri jedrni in razširjeni družini.

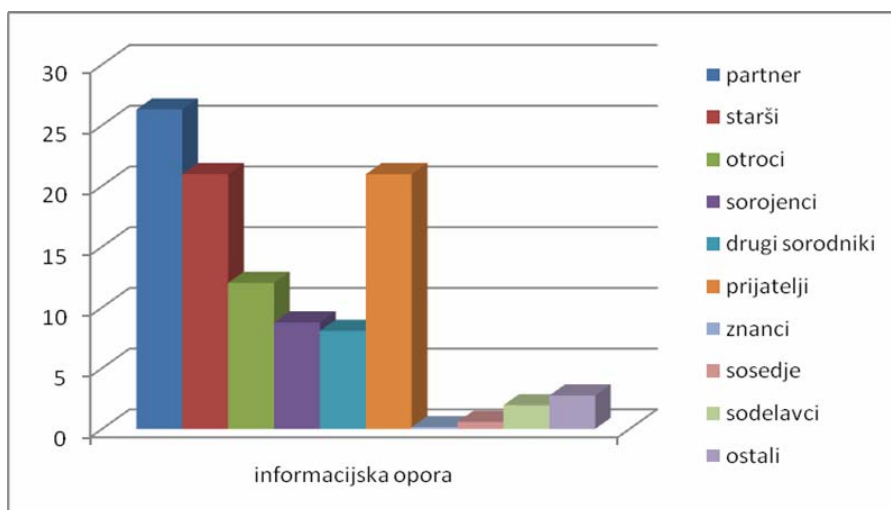
³ Če k urbanim prištejemo tudi predmestja ali obrobja večjih mest.

6.3.1 INFORMACIJSKA OPORA

Informacijsko oporo sem preverjala na podlagi vprašanja: »Ali obstajajo ljudje, ki jih vprašaš za nasvet o pomembnih življenjskih spremembah?«

Ego ima v povprečju na razpolago 3,98 alterjev, ki mu nudijo informacijsko oporo. V primerjavi z raziskavo Kogovškove in drugih (2003) o socialni opori Ljubljančanov je to število nekoliko višje. V omenjeni raziskavi je ta opora zajemala povprečno 1,93 alterja, vendar pa je bil v njihovem primeru uporabljen nekoliko drugačen pristop. Najmanj ena oseba nudi ego informacijsko oporo, najvišje število oseb, od katerih ego prejema oporo, pa je 16.

Graf 6. 1: Ponudniki informacijske opore

Največji ponudnik informacijske opore so po zgornjih podatkih partnerji s 26,3 %, sledijo pa jim z 20,97 % starši ter prijatelji. Najmanj informacijske opore pa egi prejmejo pri znancih (0,15 %). V raziskavi Kogovškove in drugih (2003) o socialni opori Ljubljančanov so največji ponudniki informacijske opore prijatelji (34,8 %) in partnerji (17,3 %), prav tako pa so pomembni tudi starši (16,5 %).

Tabela 6. 1: Tip družine glede na informacijsko oporo

družina		N	povprečna vrednost	standardni odklon	standardna napaka	minimum	maksimum
jedrna	dvostarševska	285	3,92	2,49	0,15	1	15
	enostarševska	39	4,21	2,66	0,43	1	13
	par	57	4	2,77	0,37	1	13
razširjena		74	3,73	2,66	0,31	1	15
ostali		58	4,36	3,05	0,4	1	16
skupaj		513	3,97	2,62	0,12	1	16

$F = 0,59$; $p = 0,67$

V zgornji tabeli vidimo, da egi, ki izhajajo iz jedrnih družin, razpolagajo z večjim informacijskim omrežjem kot egi iz razširjene. Ego iz razširjene družine ima v povprečju v svojem omrežju 3,73 alterjev, ki mu nudijo informacije pri pomembnih življenjskih spremembah. Pri jedrni družini pa ima največ alterjev ego iz enostarševske družine (4,21), nato ego iz partnerske družine (4), najmanj alterjev pa ima ego iz dvostarševske družine (3,92). Seveda pa je ta razlika premajhna, da bi lahko posplošili na celotno populacijo, da tip družine vpliva na velikost informacijskega omrežja. Statistična značilnost je višja od 0,05 in znaša 0,59, zato ne potrdim razlike v tipu družine glede na informacijsko oporo.

Primerjave z raziskavo Nagodetove in ostalih (2003) Socialne opore in socialna omrežja različnih tipov družin ne morem narediti, saj v tej raziskavi ne preverjajo zadovoljstva z informacijsko oporo. Bom pa pri naslednjih oporah primerjala svoje podatke s podatki Nagodetove in ostalih v treh tipih družin. Prvi primerljivi tip je enostarševska družina, ki jo lahko primerjam z mojo razvrstitvijo v isti tip. Naslednji primerljivi tip je dvostarševska družina, partnerske pa Nagodetova ne preverja. Zadnji tip pa je razširjena družina in predstavlja družino, kjer živijo anketiranec in/ali njegov partner in/ali otroci ter tudi drugi sorodniki anketiranca (Nagode 2003).

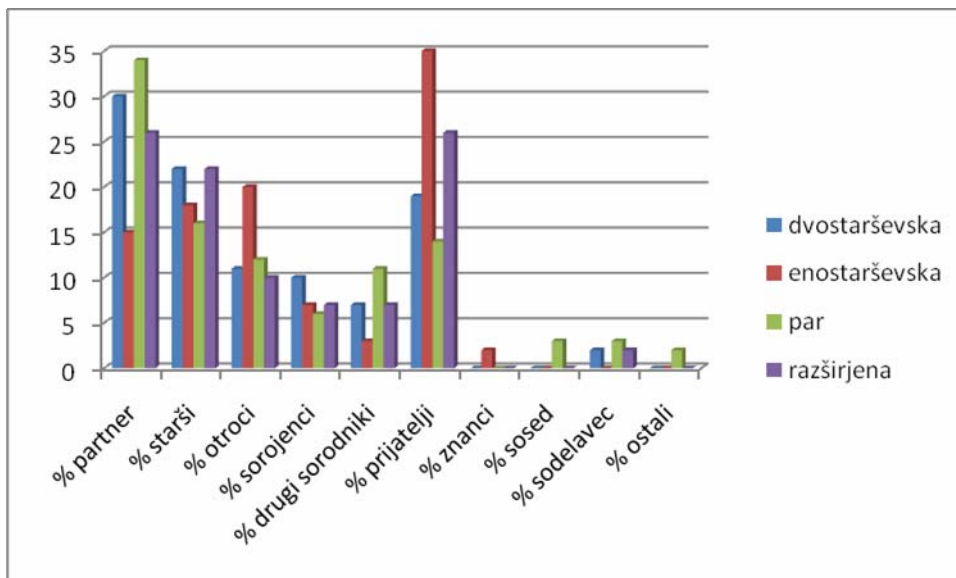
Tabela 6. 2: Sestava informacijskega omrežja glede na tip družine

ponudnik	jedrna			razširjena	skupaj	statistična značilnost
	dvostarševska	enostarševska	par			
% partner	30	15	34	26	26	0
% starši	22	18	16	22	21	0,44
% otroci	11	20	12	10	12	0,21
% sorojenci	10	7	6	7	9	0,28
% drugi sorodniki	7	3	11	7	8	0,01
% prijatelji	19	35	14	26	21	0
% znanci	0	2	0	0	0	0
% sosed	0	0	3	0	1	0,01
% sodelavec	2	0	3	2	2	0,65
% ostali	0	0	2	0	0	0,01

Po zgornjih podatkih vidimo, da so statistično značilne razlike pri partnerju, drugih sorodnikih, prijateljih, znancih, sosedih ter ostalih osebah. Ego iz razširjene družine je največji ponudnik informacijske opore partner ter v enakem odstotku tudi prijatelji (26 %). Pomemben odstotek pa predstavljajo tudi starši (22 %). Ego iz dvostarševske družine pa se v največji meri zateče po informacijsko oporo k partnerju (30 %) in šele nato k staršem (22 %) ter prijateljem (19 %). Ego iz enostarševske družine največ informacijske opore nudijo prijatelji (35 %) in otroci (20 %), kar je razumljivo, saj živijo v dvočlanskem gospodinjstvu in imajo s prijatelji ter z otroki verjetno največ stikov. Tudi ego iz partnerske družine se v največji meri obrača po informacije k svojemu partnerju (34 %), saj verjetno največ časa preživi samo z njim. Pomembni pa so tudi starši (16 %) ter prijatelji (14 %).

Zaradi boljše predstave sem podatke prikazala tudi v grafu.

Graf 6. 2: Sestava informacijskega omrežja glede na tip družine

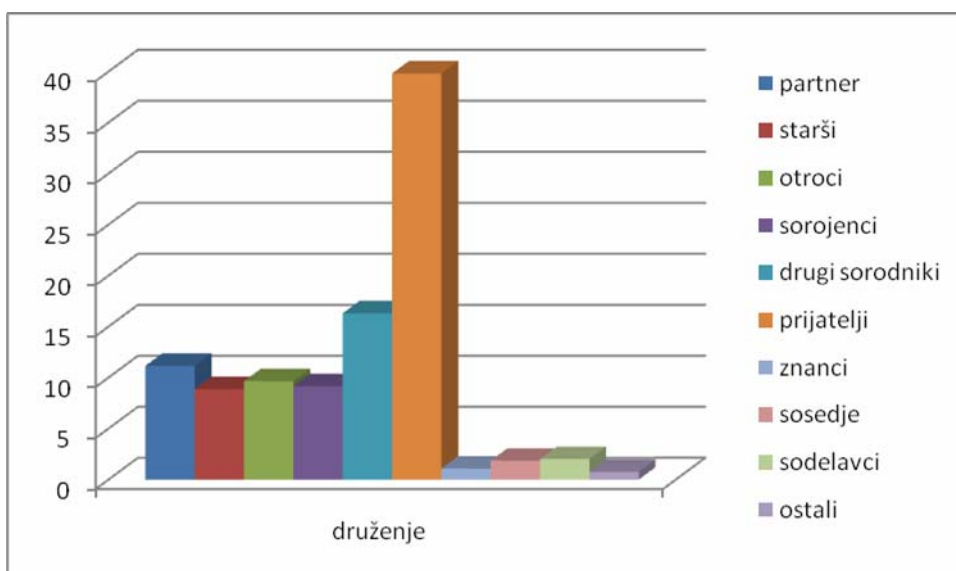
V grafu so največje razlike med oporo prijateljev, ki jo imajo največ egi iz enostarševske družine, najmanj pa egi iz partnerske družine. Očitne so tudi razlike pri partnerju, na katerega se razumljivo največ obračajo partnerske družine, najmanj pa enostarševske, vendar njihov partner ne živi v istem gospodinjstvu. Znanci, sosede in ostale osebe pa so egi iz obeh tipov družin skoraj nepomemben ponudnik informacijske opore.

6.3.2 DRUŽENJE

Pri druženju so anketiranci odgovarjali na vprašanje: »Ali obstajajo ljudje, s katerimi se družiš, npr. se obiščeš, greš skupaj na večerjo, izlet ...?«

Ego ima na voljo najmanj enega in največ 30 alterjev za druženje. Povprečno pa se druží s 7,92 alterji, kar je ponovno višje število kot v raziskavi Kogovškove in ostalih, kjer vrednost znaša 3,39. Razlika pa je tudi pri maksimalni vrednosti, saj pri raziskavi socialne opore Ljubljancanov (2003) ta znaša 14, kar je skoraj polovica navedenih oseb v mojem omrežju.

Graf 6. 3: Ponudniki opore pri druženju

Kot pričakovano se egi v največji meri družijo s svojimi prijatelji (39,82 %), drugo mesto zasedajo drugi sorodniki (16,31 %) in nato partnerji (11,16 %). V raziskavi Kogovškove in ostalih (2003) pa imajo prijatelji pri druženju veliko višji odstotek, kar 58,8. S komaj 9,1 % so na drugem mestu sorodniki in na tretjem partner s 6,8 %.

V naslednji tabeli (Tabela 6.3) je razvidno, da je pri druženju v prednosti jedrna družina, natančneje dvostarševska. V svojem omrežju ima ego v povprečju 8,32 alterjev, nekoliko manj jih ima ego iz partnerske družine (7,76) ter ego iz enostarševske (7,68). Ego iz razširjene družine pa se povprečno druží le s 6,83 alterji. Opazna razlika je tudi v maksimalnem številu alterjev, ego iz dvostarševske družine jih ima 30, ego razširjene pa le 19, kar je primerljivo z egi iz enostarševskih (21) in partnerskih družin (19). Vrednost

statistične značilnosti ni manjša od 0,05 in znaša 0,16, kar pomeni, da ne obstajajo razlike v tipu družine glede na oporo pri druženju.

Tabela 6. 3: Tip družine glede na druženje

družina		N	povprečna vrednost	standardni odklon	standardna napaka	minimum	maksimum
jedrna	dvostarševska	303	8,32	5,12	0,29	1	30
	enostarševska	41	7,68	5,42	0,85	1	21
	par	63	7,76	4,51	0,57	1	19
razširjena		83	6,83	4,88	0,54	1	21
ostali		59	7,49	4,25	0,55	1	21
skupaj		549	7,9	4,97	0,21	1	30

F = 1,65; p = 0,16

V raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) ima ego iz dvostarševske družine v svojem omrežju v povprečju 4,29 oseb, ego iz enostarševske 4,14 in ego iz razširjene 4,37. Pri vseh tipih družin se egi največ družijo s prijatelji ter ostalimi sorodniki.

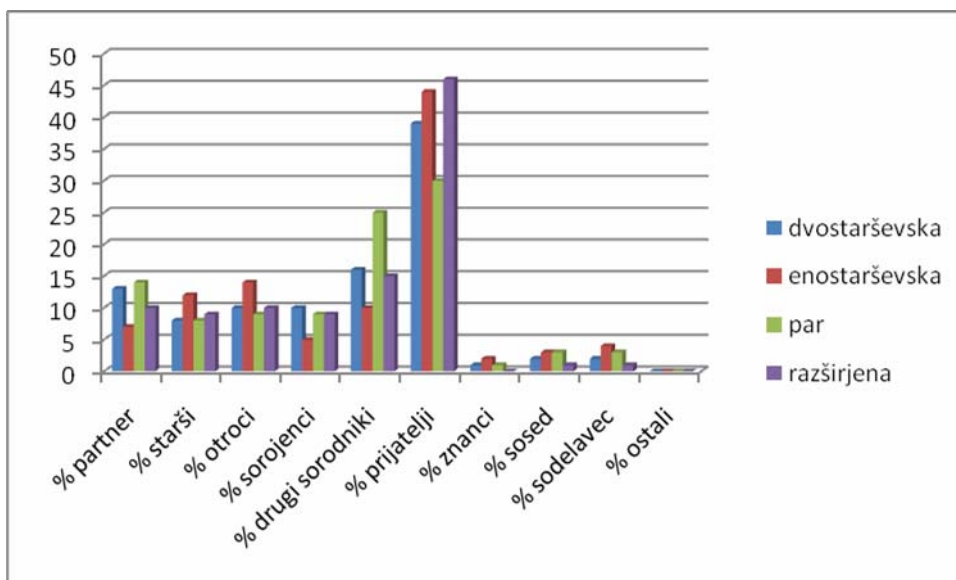
Tabela 6. 4: Sestava omrežja pri druženju glede na tip družine

ponudnik	jedrna			razširjena	skupaj	statistična značilnost
	dvostarševska	enostarševska	par			
% partner	13	7	14	10	11	0
% starši	8	12	8	9	9	0,39
% otroci	10	14	9	10	10	0,36
% sorojenci	10	5	9	9	9	0,26
% drugi sorodniki	16	10	25	15	16	0
% prijatelji	39	44	30	46	40	0,03
% znanci	1	2	1	0	1	0,17
% sosed	2	3	3	1	2	0,71
% sodelavec	2	4	3	1	2	0,33
% ostali	0	0	0	0	0	0,85

Po zgornji tabeli pri druženju prevladujejo prijatelji. Egi iz vseh tipov družin se najpogosteje družijo s prijatelji, v največji meri se z njimi družijo ego iz razširjene družine (46 %), nato ego iz enostarševske družine (44 %) in nato ego iz dvostarševske (39 %), zadnji pa je ego iz partnerske družine (30 %). Prav tako so pri vseh na drugem mestu

drugi sorodniki, razen pri egu iz enostarševske družine, kjer to mesto zavzemajo otroci. Statistično značilne razlike glede na tip družine pa so pri opori partnerjev, drugih sorodnikov ter prijateljev.

Graf 6. 4: Sestava omrežja pri druženju glede na tip družine

Kot sem že zgoraj omenila, se vsi egi v največji meri družijo s prijatelji. Opazna razlika je tudi pri opori drugih sorodnikov, na katere se najbolj obračajo egi iz partnerskih družin in najmanj egi iz enostarševskih. Najslabši ponudniki opore pri druženju pa so znanci ter ostale osebe in ni večjega odstopanja glede na tip družine.

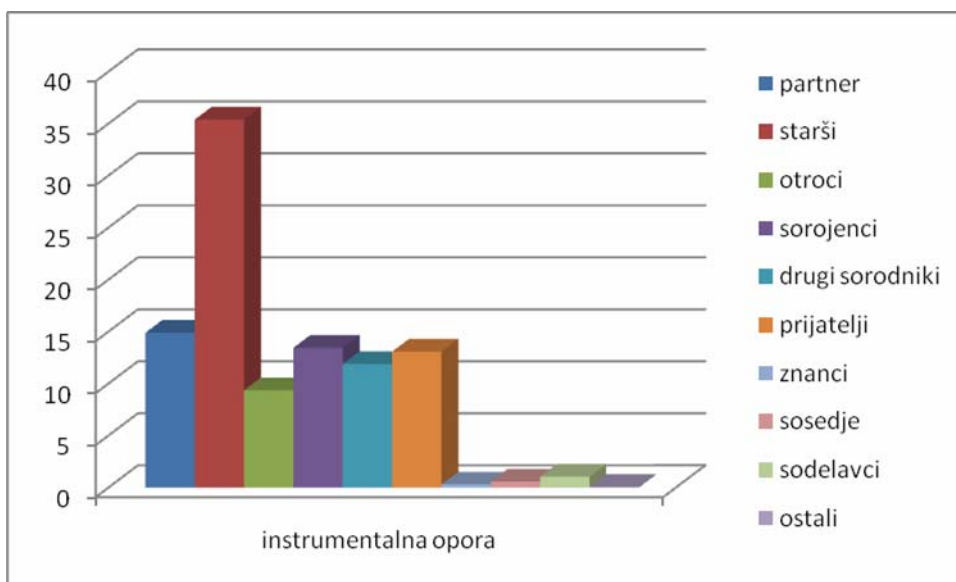
V raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) se ego iz dvostarševske družine največ družijo s prijatelji (39,1 %) in nato z ostalimi sorodniki (15,1 %), na tretjem mestu pa so bratje in sestre (9,5 %). Podobne odstotke pa ima tudi ego iz razširjene družine. 37,3 % se družijo s prijatelji, 15,4 % z drugimi sorodniki ter 10,2 % z brati oziroma sestrami. Pri egu iz enostarševske družine pa so na prvem mestu prijatelji (37,6 %), na drugem otroci (16,8 %) in na tretjem bratje oziroma sestre (10,7 %).

6.3.3 INSTRUMENTALNA OPORA

Vprašanje za preverjanje instrumentalne opore se je glasilo: »Ali obstajajo ljudje, od katerih si zaradi kakšne nujne situacije izposodiš večjo vsoto denarja (npr 1000€)?«

Instrumentalno oporo ego v povprečju nudi 2,91 alterjev. Egi so minimalno navedli eno osebo in maksimalno devetnajst oseb, ki jim nudijo instrumentalno oporo ali pomoč pri izposoji večje vsote denarja. V raziskavi Kogovškove in drugih (2003) v raziskavi socialne opore Ljubljčanov je povprečna vrednost te opore znašala 1,8 alterja, maksimalno število navedenih alterjev pa je bilo 9.

Graf 6. 5: Ponudniki instrumentalne opore

V največji meri si egi izposojajo denar pri svojih starših (35,39 %), pri čemer moramo upoštevati starostno sestavo anketirancev, saj je bilo največ udeležencev v anketi starih med 19 in 29 let (28,1 %). Pogosto se egi po instrumentalno oporo obrnejo tudi na partnerja (14,89 %), sorojence (13,44 %) in prijatelje (13,07 %). Sodelavci (1,05 %), sosedje (0,57 %) in znanci (0,29 %) so najslabši ponudniki instrumentalne opore. Pri izposojanju denarja se v raziskavi Kogovškove in ostalih (2003) največ egov prav tako obrne na svoje starše (28,6 %), nato jim sledijo prijatelji (24,6 %) in drugi sorodniki (13,7 %).

Tabela 6. 5: Tip družine glede na instrumentalno oporo

družina	N	povprečna vrednost	standardni odklon	standardna napaka	minimum	maksimum	
jedrna	dvostarševska	238	2,87	1,99	0,13	1	13
	enostarševska	32	2,72	2,05	0,36	1	10
	par	50	3,4	2,33	0,33	1	11
razširjena	64	2,62	2,06	0,26	1	13	
ostali	41	3,07	3,27	0,51	1	19	
skupaj	425	2,9	2,19	0,11	1	19	

F = 1,03; p = 0,4

Pri instrumentalni opori je v prednosti jedrna družina. Največ alterjev ima na voljo ego iz partnerske družine, in to kar 3,4, sledi mu ego iz dvostarševske z 2,87 alterji in nato ego iz enostarševske z 2,72 alterji. Nekoliko manj ima instrumentalne opore ego iz razširjene družine, samo 2,62 alterjev.

Finančno oporo egom iz razširjene družine v raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) v največji meri nudijo prijatelji, povprečno pa imajo v svojem omrežju 1,22 oseb. Nekoliko več ponudnikov pa imajo egi iz dvostarševske (1,31) in enostarševske družine (1,26). Prav tako pa so glavni ponudniki le-te prijatelji in starši.

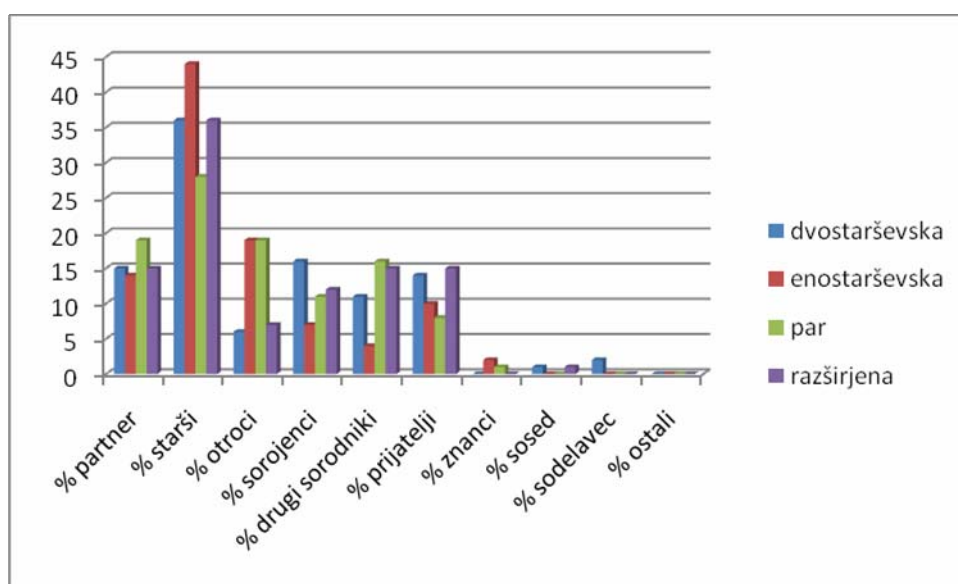
Tabela 6. 6: Sestava instrumentalnega omrežja glede na tip družine

ponudnik	jedrna			razširjena	skupaj	statistična značilnost
	dvostarševska	enostarševska	par			
% partner	15	14	19	15	15	0,61
% starši	36	44	28	36	35	0,43
% otroci	6	19	19	7	9	0
% sorojenci	16	7	11	12	13	0,30
% drugi sorodniki	11	4	16	15	12	0,19
% prijatelji	14	10	8	15	13	0,52
% znanci	0	2	1	0	0	0,13
% sosed	1	0	0	1	1	0,78
% sodelavec	2	0	0	0	1	0,28
% ostali	0	0	0	0	0	0,02

Ega iz obeh družin se v največji meri zatečeta po instrumentalno oporo k svojim staršem. Enak odstotek opore pri starših imata ego iz razširjene in ego iz dvostarševske

družine (36 %). Ego iz enostarševske družine ima višji odstotek (44 %), ego iz partnerske pa nižjega (28 %). Pri dvostarševski so nato pomembni še sorojenci (16 %), pri enostarševskih otroci (19 %), pri partnerskih družinah pa enak odstotek predstavljajo partnerji in otroci (19 %). Otroci ne živijo v istem gospodinjstvu in so verjetno že odrasli in samostojni, zato so lahko dober vir instrumentalne opore. Ego iz razširjene družine se po instrumentalno pomoč obrne v enaki meri tudi na prijatelje, partnerje in druge sorodnike (15 %). Statistično značilne razlike pri instrumentalni opori glede na tip družine pa so pri opori otrok ter ostalih oseb.

Graf 6. 6: Sestava instrumentalnega omrežja glede na tip družine

Kot sem že zgoraj omenila, so najboljša instrumentalna opora starši. Prav tako kot pri ostalih oporah so tudi tukaj najslabši ponudniki opore sosedje, sodelavci, znanci ter ostali.

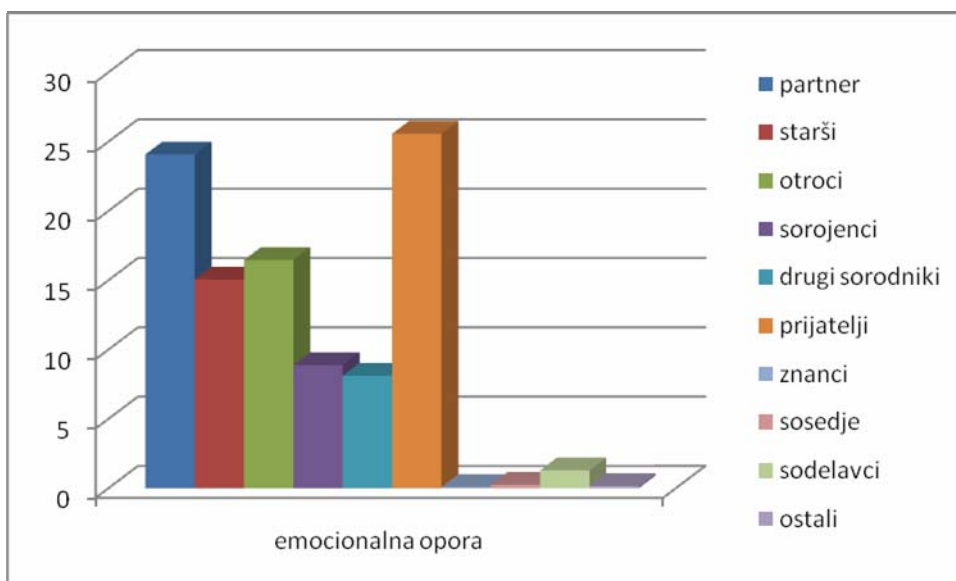
Po raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) si egi iz dvostarševske družine najpogosteje izposojajo večjo vsoto denarja pri prijateljih (33,2 %) ter starših (18,6 %). Ego iz enostarševske pa se najprej po instrumentalno oporo obrne k prijateljem (32,2 %), nato k otrokom (17,2 %) in samo 12 % k staršem. Egi iz razširjene družine se prav tako najprej po instrumentalno pomoč zatečejo k prijateljem (29,6 %) in staršem (18,7 %), nato pa k drugim sorodnikom (15,9 %).

6.3.4 EMOCIONALNA OPORA

Emocionalno oporo sem opredelila na podlagi vprašanja: »Ali obstajajo ljudje, ki jim zaupaš stvari, ki so zate pomembne?«

Egu najmanj ena oseba nudi emocionalno oporo, 21 pa je najvišje število ponudnikov opore egu. Srednja vrednost znaša 4,49, v primerjavi z raziskavo Kogovškove in ostalih (2003) pri opori Ljubljančanov je to kar precej, saj je njihovo povprečje 1,96 oseb.

Graf 6. 7: Ponudniki emocionalne opore

Največji ponudnik emocionalne opore so prijatelji (25,57 %) in takoj za njimi so z majhno razliko partnerji (24,08 %). Najmanj emocionalne opore pa egu nudijo sodelavci (1,26 %) in sosedje (0,26 %), kar je tudi pričakovano.

Tudi v raziskavi Kogovškove in ostalih (2003) nudijo najvišjo emocionalno oporo egu prijatelji (40,6 %) in partner (19,2 %).

V naslednji tabeli (Tabela 6.7) vidimo, da ima ego iz razširjene družine najnižje število ponudnikov emocionalne opore (4,07). Več opore ima na voljo ego iz enostarševske (4,24) in dvostarševske družine (4,57), največ pa jo ima ego iz partnerske družine (4,78). Ego iz dvostarševske družine pa ima najvišje maksimalno število ponudnikov, kar 21, za razliko od ostalih, ki razpolagajo s 15 (enostarševska, partnerska) oziroma 16 (razširjena). Seveda pa na podlagi statistične značilnosti (0,66) tudi tukaj ne moremo potrditi razlike v prejemu emocionalne opore glede na tip družine.

Tabela 6. 7: Tip družine glede na emocionalno oporo

družina	N	povprečna vrednost	standardni odklon	standardna napaka	minimum	maksimum	
jedrna	dvostarševska	304	4,57	3,22	0,19	1	21
	enostarševska	41	4,24	3,2	0,5	1	15
	par	64	4,78	3,64	0,46	1	15
razširjena	82	4,07	2,73	0,30	1	16	
ostali	60	4,53	2,84	0,37	1	13	
skupaj	551	4,49	3,16	0,13	1	21	

F = 0,6; p = 0,66

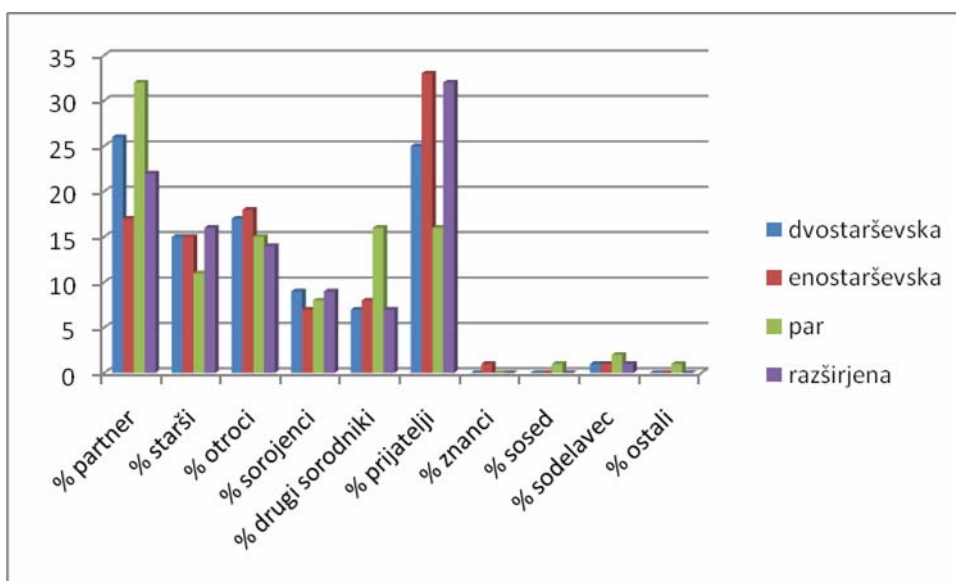
Povprečno število ponudnikov emocionalne opore ego iz razširjene družine v raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) je 1,66, partner in prijatelji pa so najpogostejši ponudnik le-te. Ego iz dvostarševske družine pa ima na voljo v povprečju 1,59 alterjev, ego iz enostarševske pa 1,84.

Tabela 6. 8: Sestava emocionalnega omrežja glede na tip družine

ponudnik	jedrna			razširjena	skupaj	statistična značilnost
	dvostarševska	enostarševska	par			
% partner	26	17	32	22	24	0
% starši	15	15	11	16	15	0,27
% otroci	17	18	15	14	17	0,66
% sorojenci	9	7	8	9	9	0,77
% drugi sorodniki	7	8	16	7	8	0
% prijatelji	25	33	16	32	26	0
% znanci	0	1	0	0	0	0,16
% sosed	0	0	1	0	0	0,08
% sodelavec	1	1	2	1	1	0,64
% ostali	0	0	1	0	0	0,26

Najboljši ponudniki emocionalne opore so po zgornjih podatkih partnerji ter prijatelji. Ego iz razširjene družine se po emocionalno oporo v največji meri obrne na prijatelje (32 %) in nato na partnerja (22 %). Ego iz dvostarševske družine največjo oporo nudi partner (26 %) in takoj za tem prijatelji (25 %). Ego iz enostarševske so najpomembnejši prijatelji (33 %) in otroci (18 %), partnerski družini pa najprej partner (32 %) ter nato prijatelji in drugi sorodniki (16 %). Stopnja statistične značilnosti pa je nižja od 5 % ravno pri partnerjih, prijateljih in drugih sorodnikih.

Graf 6. 8: Sestava emocionalnega omrežja glede na tip družine

Kot sem že omenila, se grafa najbolj razlikujeta pri opori prijateljev in partnerjev, najmanj pa pri opori sorojencev. Emocionalna opora znancev, sosedov in ostalih je zanemarljiva. Podobno se tudi ego iz dvostarševske družine v raziskavi Nagodetove in ostalih (2003) najprej zateče po emocionalno oporo k partnerju (35,8 %) in nato k prijateljem (27,0 %). Enak vrstni red ima tudi ego iz razširjene družine. Največ emocionalne opore mu nudijo partner (29,3 %) in prijatelji (25,2 %). Ego iz enostarševske družine pa se v največ primerih po emocionalno oporo zateče k prijateljem (42,2), nato k otrokom (16,5 %) in bratom ali sestram (9,6 %).

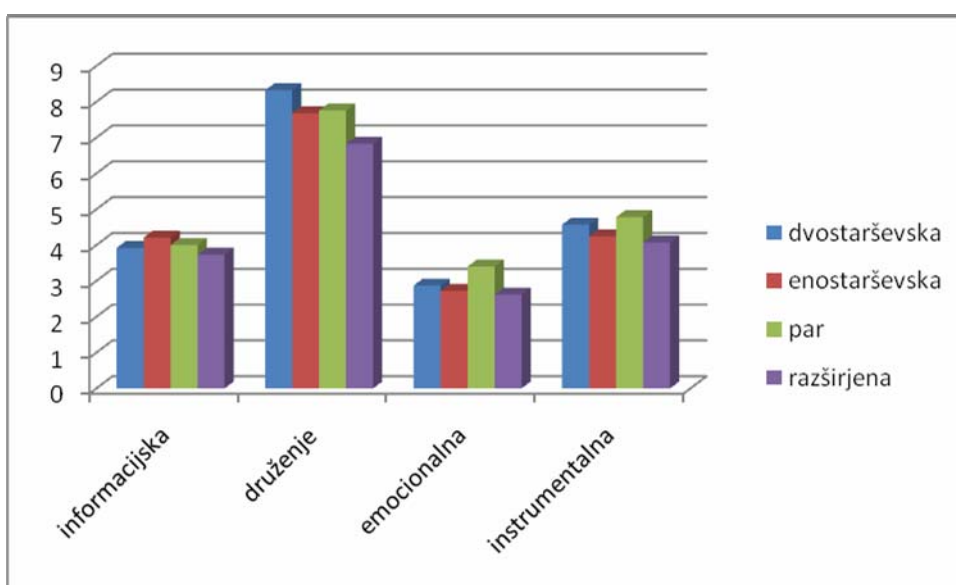
6.3.5 PRIMERJAVA OPOR GLEDE NA TIP

Na koncu lahko primerjamo vse vrste opor glede na tip družine.

Tabela 6. 9: Primerjava opor

družina		informacijska	druženje	emocionalna	instrumentalna
jedrna	dvostarševska	3,92	8,32	2,87	4,57
	enostarševska	4,21	7,68	2,72	4,24
	par	4	7,76	3,4	4,78
razširjena		3,73	6,83	2,62	4,07

Graf 6. 9: Primerjava opor

V skupni tabeli povprečnih vrednosti po posamezni opori glede na tip družine lahko opazimo, da razlike v tipu po večini niso tako velike. Egi iz jedrne družine so v prednosti pri vseh vrstah opor. Svojo hipotezo: »Različna tipa družin razpolagata z različnimi vrstami opor oz. določena opora je bolj izrazita.« lahko interpretiram, da imajo egi iz jedrne družine na voljo več posameznikov, ki jim nudijo določeno vrsto opore. Sicer je ta razlika majhna, predvsem pri informacijski in emocionalni opori, ter nekoliko večja pri druženju in instrumentalni opori. Dvostarševska družina je v prednosti pri druženju, enostarševska pri informacijski opori, partnerska pa ima najvišjo emocionalno in instrumentalno oporo.

7 SKLEP

Na podlagi teorije sem anketirance razvrstila v dva tipa družin ter med njima primerjala, ali obstajajo razlike med tipi socialnih opor in ponudniki določene opore. Kot je že Murdock (Haralambos in Holborn 2001) zapisal, je nuklearni tip najbolj čista oblika družine in v mojem primeru sem več anketirancev razvrstila v nuklearno družino (74 %). Prav tako sem na podlagi teorije preverjala vse štiri tipe socialnih opor: instrumentalna, informacijska, emocionalna in druženje.

V analizi sem ugotovila, da razlike med posameznimi tipi družin in različnimi oporami niso tako izrazite. Res je, da ima jedrna družina več alterjev pri vseh vrstah opor, vendar pa statistično značilne razlike ne morem potrditi pri nobeni opori. Zato svoje hipoteze: *»Različna tipa družin razpolagata z različnimi vrstami opor oz. določena opora je bolj izrazita.«* ne morem potrditi, saj so med posameznimi oporami razlike dokaj majhne. Dvostarševska družina ima največ alterjev pri druženju, enostarševska pri informacijski opori, partnerska pa ima najvišjo emocionalno in instrumentalno oporo.

V raziskavi socialne opore Ljubljancev (Kogovšek in drugi 2003) so ugotovili, da so anketirancu najbližje osebe, kot so partner, prijatelji, ožji družinski člani, glavni vir emocionalne opore in druženja. Sicer pa so na splošno egu najbližji člani omrežja tudi najmočnejši vir vseh opor. V moji nalogi se je izkazalo, da so najmočnejši vir emocionalne opore prijatelji ter partnerji in to pri vseh tipih družin, le da so prijatelji na prvem mestu pri enostarševski in razširjeni družini, pri dvostarševski in partnerski pa partnerji. Neodvisno od tipa družine pa se vsi v največji meri družijo s svojimi prijatelji.

Najpogostejši ponudnik instrumentalne in informacijske opore v raziskavi Kogovškove in ostalih (2003) so sosedje, sodelavci in znanci. Prav nasprotno pa so v mojem primeru te osebe najslabši ponudnik teh dveh opor. V največji meri se egi po informacijsko oporo zatečejo k partnerju ali prijateljem. Pri instrumentalni opori pa so najboljši ponudnik starši.

V moji nalogi razlike med tipi družin in vrstami opor niso izrazite. Zanimiva pa bi bila raziskava o dokaj aktualni temi v zadnjem času, ali obstajajo razlike med družino istospolnih partnerjev in dvostarševsko družino.

8 LITERATURA

Antonucci, Toni C. in Hiroko Akiyama. 1987. An examination of sex differences in social support among older men and women. *Sex Roles* (11/12): 737-749.

Bitenc, Katarina. 2003. *Socialna omrežja uporabnikov alarmnega sistema*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/bitenc-katarina.pdf> (15. maj 2009).

Cohen, S. in Thomas A. Wills. 1985. Stress, social support and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin* (98): 310-357.

Statistični urad Republike Slovenije. 2005. *Družine v Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=549 (20. maj 2009).

Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 149-170. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr43Dremelj.PDF> (15. maj 2009).

Ferligoj, Anuška, Karmen Leskošek in Tina Kogovšek. 1995. *Zanesljivost in veljavnost merjenja*. Ljubljana: FDV.

Gilchrist, Alison. 2004. *The Well-Connected community: A Networking Approach to Community Development*. Bristol: Policy Press.

Haralambos, Michael in Martin Holborn. 2001. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

Hlebec, Valentina. 2001. Metaanaliza zanesljivosti anketnega merjenja socialne opore v popolnih omrežjih. *Teorija in praksa* 18 (1): 63-76.

--- 2003. Socialna omrežja starostnikov v Sloveniji. *Družboslovne razprave* 19 (43): 171-182. Dostopno prek: <http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/dr43Hlebec.PDF> (15. maj 2009).

Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103-125. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr43HlebecKogovsek.PDF> (15. maj 2009).

--- 2006. *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.

Iglič, Hajdeja. 1988a. Ego-centrične socialne mreže. *Družboslovne razprave* 6 (5): 82 - 93.

--- 1988b. *Analiza socialnih mrež: prikaz osnovnih značilnosti socialnih mrež Jugoslovanov*. Ljubljana: Inštitut za sociologijo pri Univerzi.

--- 1989. *Socialne mikrostrukture: sorodstvena in tradicionalna orientacija v iskanju socialne opore*. Ljubljana: FDV.

Jesenšek, Saša. 2007. *Najpomembnejši ponudniki socialne opore*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Jesensek-Sasa.PDF> (15. maj 2009).

Jogan, Maca in Tanja Rener. 1981. *Pojmovno teoretični in metodološki okvir za proučevanje spreminjanja družine in položaja žensk: sodobni sociološki teoretično metodološki pristop v raziskovanju družine*. Ljubljana: FDV.

Kogovšek, Tina. 2001. *Ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja značilnosti egocentričnih socialnih omrežij*. Doktorska dizertacija. Ljubljana: FDV.

Kogovšek, Tina in Anuška Ferligoj. 2003. Merjenje egocentričnih omrežij socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 127-148. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr43KogovsekFerligoj.PDF> (20. maj 2009).

Kogovšek, Tina, Valentina Hlebec, Polona Dremelj in Anuška Ferligoj. 2003. Omrežja socialne opore Ljubljančanov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 183-204. Dostopno prek: <http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/dr43KogovsekHlebecDremeljFerligoj.PDF> (2. september 2009).

Mandič, Srna in Valentina Hlebec. 2005. Socialno omrežje kot okvir upravljanja s kakovostjo življenja in spremembe v Sloveniji med letoma 1987 in 2002. *Družboslovne razprave* 21 (49/50): 263-285. Dostopno prek:

http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/DR49_50-mandic-hlebec.pdf
(6. junij 2009).

Marsden, Peter V. 1987. Core Discussion Networks of Americans. *American Sociological Review* 52: 122-131. Dostopno prek: <http://www.chssp.columbia.edu/events/documents/Marsden.pdf> (16.september 2009).

Nadoh, Jana, Petra Podreberšek in Valentina Hlebec. 2004. Cognitive Evaluation of the Hierarchical Approach for Measuring Ego-centered Social Networks. *Metodološki zvezki* 1 (2): 379-393. Dostopno prek: <http://mrvar.fdv.uni-lj.si/pub/mz/mz1.1/nadoh.pdf>
(7. junij 2009).

Nagode, Mateja, Mojca Novak in Polona Dremelj. 2003. *Socialne opore in socialna omrežja različnih tipov družin*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/r_socialna_opora_omrezja_druzine.pdf (20. maj 2009).

Novak, Mojca. 2003. Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije: uvodni razmislek. *Družboslovne razprave* 19 (43): 99-101. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr43novak.pdf> (15. maj 2009).

Podreberšek, Petra. 2005. *Hierarhični pristop merjenja egocentričnih socialnih omrežij*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Podrebersek-Petra.PDF> (15. maj 2009).

Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Anneles.

Rogelj, Tanja, Mirjana Ule in Valentina Hlebec. 2004. Socialna opora med dijaki glede na njihov individualni položaj v strukturi popolnega omrežja v razredu. *Družboslovne razprave* 20 (45): 13-32.

Šadl, Zdenka. 2005. Družbene spremembe, travmatične emocije in emocionalna opora. *Družboslovne razprave* 19 (49/50): 223-242. Dostopno prek: http://www.druzboslovnerazprave.org/media/pdf/clanki/DR49_50-sadl.pdf (6. junij 2009).

Thoits, Peggy A. 1985. *Social Support and Psychological Well-Being: Theoretical Possibilities*. V *Social Support: Theory Research and Applications*, ur. Irwin. G. Sarason in Barbara. R. Sarason, 51-72. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers.

Ule, Mirjana. 2003. *Tipi družin in socialne mreže*. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. Dostopno prek: http://csp.fdv.si/raziskave/raziskovalni_projekti/projekt/tipi-druzin-in-socialne-mreze/ (20. maj 2009).

Vaux, Alan. 1988. *Social Support: Theory, Research and Intervention*. New York: Praeger. Dostopno prek: www.questia.com/library/book/social-support-theory-research-and-intervention-by-alan-vaux.jsp (6. junij 2009).

Van der Poel, M. 1993. *Personal Networks. A rational-choice explanation of their size and composition*. Lisse: Swets and Zeitlinher.

PRILOGE

Izračuni v SPSS

Priloga A: Vsota vseh krogov omrežja

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Vsota vseh krogov omrežja	558	2	49	12,42	5,955
Valid N (listwise)	558				

Priloga B: Ponudniki po posameznih oporah

INFORMACIJSKA OPORA

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
% partner	513	,0	100,0	26,247	30,0317
% starsi	513	,0	100,0	20,969	26,4922
% otroci	513	,0	100,0	12,034	23,7179
% sorojenci	513	,0	100,0	8,757	14,4631
% drugi sorodniki	513	,0	100,0	8,074	16,5823
% prijatelji	513	,0	100,0	20,971	27,7857
% znanci	513	,0	40,0	,151	2,1513
% sosed	513	,0	100,0	,571	5,5370
% sodelavec	513	,0	60,0	1,951	7,9075
% ostali	513	,0	80,0	,275	3,8311
N_informacijska	515	1	16	3,98	2,619
Valid N (listwise)	513				

DRUŽENJE

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
% partner	548	,0	100,0	11,155	15,3498
% starsi	548	,0	66,7	8,872	12,6423
% otroci	548	,0	100,0	9,658	17,0728

% sorojenci	548	,0	100,0	9,145	13,8592
% drugi sorodniki	548	,0	100,0	16,311	20,7568
% prijatelji	548	,0	100,0	39,817	31,7689
% znanci	548	,0	100,0	1,087	6,2170
% sosed	548	,0	66,7	1,859	7,4692
% sodelavec	548	,0	75,0	2,020	7,4660
% ostali	548	,0	16,7	,076	,9620
N_druzenje	551	1	30	7,92	5,003
Valid N (listwise)	548				

INSTRUMENTALNA OPORA

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
% partner	425	,0	100,0	14,887	26,2778
% starsi	425	,0	100,0	35,395	37,8970
% otroci	425	,0	100,0	9,363	23,9801
% sorojenci	425	,0	100,0	13,440	25,1899
% drugi sorodniki	425	,0	100,0	11,882	24,1187
% prijatelji	425	,0	100,0	13,065	26,0309
% znanci	425	,0	50,0	,294	3,6304
% sosed	425	,0	100,0	,567	5,8793
% sodelavec	425	,0	100,0	1,047	7,1356
% ostali	425	,0	25,0	,059	1,2127
N_instrumentalna	427	1	19	2,91	2,194
Valid N (listwise)	425				

EMOCIONALNA OPORA

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
% partner	550	,0	100,0	24,084	27,7496
% starsi	550	,0	100,0	15,059	20,5606
% otroci	550	,0	100,0	16,473	26,9063
% sorojenci	550	,0	100,0	8,880	15,1109

% drugi sorodniki	550,0		80,0	8,123	15,7277
% prijatelji	550,0		100,0	25,572	28,7923
% znanci	550,0		12,5	,098	1,0522
% sosed	550,0		50,0	,257	3,0223
% sodelavec	550,0		100,0	1,295	7,1962
% ostali	550,0		33,3	,158	1,8614
N_emocionalna	553	1	21	4,49	3,154
Valid N (listwise)	550				

Priloga C: test ANOVA

INFORMACIJSKA OPORA

Descriptives

N_informacijska

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
dvostarševska	285	3,92	2,486	,147	3,63	4,21	1	15
enostarševska	39	4,21	2,657	,426	3,34	5,07	1	13
par	57	4,00	2,771	,367	3,26	4,74	1	13
razširjena	74	3,73	2,660	,309	3,11	4,35	1	15
ostalo	58	4,36	3,048	,400	3,56	5,16	1	16
Total	513	3,97	2,620	,116	3,75	4,20	1	16

ANOVA

N_informacijska

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	16,124	4	4,031	,585	,674
Within Groups	3499,494	508	6,889		
Total	3515,618	512			

Ponudniki informacijske opore

Descriptives

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
% partner	dvostarševska	283	29,494	30,5257	1,8146	25,922	33,066	,0	100,0
	enostarševska	39	14,768	24,7065	3,9562	6,759	22,777	,0	100,0
	par	57	34,329	33,1221	4,3871	25,540	43,117	,0	100,0
	razširjena	74	25,689	30,5164	3,5475	18,618	32,759	,0	100,0
	ostalo	58	11,798	19,2103	2,5224	6,747	16,849	,0	100,0
	Total	511	26,350	30,0454	1,3291	23,738	28,961	,0	100,0
% starši	dvostarševska	283	21,654	27,1244	1,6124	18,481	24,828	,0	100,0
	enostarševska	39	18,366	23,2743	3,7269	10,821	25,911	,0	66,7
	par	57	15,450	22,2645	2,9490	9,542	21,357	,0	66,7
	razširjena	74	21,647	27,4871	3,1953	15,279	28,016	,0	100,0
	ostalo	58	23,798	27,9251	3,6667	16,456	31,141	,0	100,0
	Total	511	20,954	26,4966	1,1721	18,651	23,256	,0	100,0
% otroci	dvostarševska	283	11,134	20,3345	1,2088	8,754	13,513	,0	66,7
	enostarševska	39	20,000	34,2249	5,4804	8,906	31,094	,0	100,0
	par	57	11,798	22,9976	3,0461	5,696	17,900	,0	100,0
	razširjena	74	10,023	23,6677	2,7513	4,539	15,506	,0	100,0
	ostalo	58	14,282	30,4372	3,9966	6,279	22,285	,0	100,0
	Total	511	12,081	23,7524	1,0507	10,016	14,145	,0	100,0
% sorojenci	dvostarševska	283	9,873	15,2654	,9074	8,087	11,660	,0	75,0
	enostarševska	39	6,776	11,2311	1,7984	3,135	10,416	,0	33,3
	par	57	6,392	15,8350	2,0974	2,191	10,594	,0	100,0
	razširjena	74	6,993	11,3642	1,3211	4,360	9,626	,0	33,3
	ostalo	58	9,272	14,4772	1,9010	5,465	13,078	,0	50,0
	Total	511	8,763	14,4842	,6407	7,504	10,022	,0	100,0
% drugi sorodniki	dvostarševska	283	7,067	15,6463	,9301	5,236	8,897	,0	100,0
	enostarševska	39	2,793	7,9803	1,2779	,206	5,380	,0	33,3
	par	57	10,770	19,6545	2,6033	5,555	15,985	,0	100,0

	razširjena	74	7,231	13,4352	1,5618	4,119	10,344	,0	50,0
	ostalo	58	13,644	22,1289	2,9057	7,825	19,462	,0	100,0
	Total	511	7,924	16,4381	,7272	6,495	9,353	,0	100,0
% prijatelji	dvostarševska	283	18,527	25,8137	1,5345	15,506	21,547	,0	100,0
	enostarševska	39	35,417	31,6056	5,0610	25,171	45,662	,0	100,0
	par	57	13,866	21,6587	2,8688	8,119	19,612	,0	70,0
	razširjena	74	26,120	33,1145	3,8495	18,448	33,792	,0	100,0
	ostalo	58	23,580	28,7510	3,7752	16,020	31,139	,0	100,0
	Total	511	20,969	27,8078	1,2301	18,552	23,386	,0	100,0
% znanci	dvostarševska	283	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	enostarševska	39	1,346	6,6601	1,0665	-,813	3,505	,0	40,0
	par	57	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	razširjena	74	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	58	,431	3,2827	,4310	-,432	1,294	,0	25,0
	Total	511	,152	2,1555	,0954	-,036	,339	,0	40,0
% sosed	dvostarševska	283	,324	2,8322	,1684	-,007	,655	,0	33,3
	enostarševska	39	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	par	57	2,945	14,6186	1,9363	-,934	6,824	,0	100,0
	razširjena	74	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	58	,575	4,3769	,5747	-,576	1,726	,0	33,3
	Total	511	,573	5,5478	,2454	,091	1,055	,0	100,0
% sodelavci	dvostarševska	283	1,857	7,7159	,4587	,954	2,760	,0	60,0
	enostarševska	39	,321	2,0016	,3205	-,328	,969	,0	12,5
	par	57	2,474	9,1712	1,2148	,041	4,908	,0	50,0
	razširjena	74	2,297	8,9464	1,0400	,225	4,370	,0	50,0
	ostalo	58	2,621	8,7420	1,1479	,322	4,920	,0	50,0
	Total	511	1,959	7,9221	,3505	1,270	2,647	,0	60,0
% ostali	dvostarševska	283	,071	1,1889	,0707	-,068	,210	,0	20,0
	enostarševska	39	,214	1,3344	,2137	-,219	,646	,0	8,3
	par	57	1,977	11,0691	1,4661	-,960	4,914	,0	80,0
	razširjena	74	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	58	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	511	,276	3,8386	,1698	-,058	,610	,0	80,0

N_informacijska	dvostarševska	285	3,92	2,486	,147	3,63	4,21	1	15
	enostarševska	39	4,21	2,657	,426	3,34	5,07	1	13
	par	57	4,00	2,771	,367	3,26	4,74	1	13
	razširjena	74	3,73	2,660	,309	3,11	4,35	1	15
	ostalo	58	4,36	3,048	,400	3,56	5,16	1	16
	Total	513	3,97	2,620	,116	3,75	4,20	1	16

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
% partner	Between Groups	23971,740	4	5992,935	6,948	,000
	Within Groups	436419,913	506	862,490		
	Total	460391,653	510			
% starši	Between Groups	2631,925	4	657,981	,937	,442
	Within Groups	355424,890	506	702,421		
	Total	358056,815	510			
% otroci	Between Groups	3298,725	4	824,681	1,467	,211
	Within Groups	284431,263	506	562,117		
	Total	287729,988	510			
%sorojenci	Between Groups	1070,048	4	267,512	1,278	,278
	Within Groups	105924,225	506	209,336		
	Total	106994,273	510			
% drugi sorodniki	Between Groups	3629,553	4	907,388	3,422	,009
	Within Groups	134177,542	506	265,173		
	Total	137807,096	510			
% prijatelji	Between Groups	15063,080	4	3765,770	5,024	,001
	Within Groups	379305,751	506	749,616		
	Total	394368,831	510			
% znanci	Between Groups	69,695	4	17,424	3,834	,004
	Within Groups	2299,801	506	4,545		
	Total	2369,496	510			
% sosed	Between Groups	375,327	4	93,832	3,099	,015
	Within Groups	15321,347	506	30,279		
	Total	15696,674	510			
% sodelavci	Between Groups	156,671	4	39,168	,622	,647
	Within Groups					

	Within Groups	31850,464	506	62,946		
	Total	32007,135	510			
% ostali	Between Groups	187,073	4	46,768	3,230	,012
	Within Groups	7327,623	506	14,481		
	Total	7514,696	510			
N_informacij ska	Between Groups	16,124	4	4,031	,585	,674
	Within Groups	3499,494	508	6,889		
	Total	3515,618	512			

DRUŽENJE

Descriptives

N druženje								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
dvostarševska	303	8,32	5,119	,294	7,74	8,90	1	30
enostarševska	41	7,68	5,420	,846	5,97	9,39	1	21
par	63	7,76	4,507	,568	6,63	8,90	1	19
razširjena	83	6,83	4,876	,535	5,77	7,90	1	21
ostalo	59	7,49	4,252	,554	6,38	8,60	1	21
Total	549	7,90	4,965	,212	7,48	8,31	1	30

ANOVA

N druženje					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	162,087	4	40,522	1,652	,160
Within Groups	13344,995	544	24,531		
Total	13507,082	548			

Ponudniki druženje

Descriptives

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
% partner	dvostarševska	301	12,548	16,9259	,9756	10,629	14,468	,0	100,0
	enostarševska	41	7,412	11,7877	1,8409	3,691	11,132	,0	50,0
	par	63	13,902	16,1478	2,0344	9,835	17,969	,0	100,0
	razširjena	82	9,717	13,0528	1,4414	6,849	12,585	,0	50,0
	ostalo	59	6,090	8,1422	1,0600	3,968	8,212	,0	25,0
	Total	546	11,196	15,3631	,6575	9,904	12,487	,0	100,0
% starši	dvostarševska	301	8,412	12,0824	,6964	7,041	9,782	,0	66,7
	enostarševska	41	11,745	14,1889	2,2159	7,267	16,224	,0	50,0
	par	63	7,610	9,9959	1,2594	5,093	10,128	,0	28,6
	razširjena	82	8,968	13,9816	1,5440	5,896	12,041	,0	66,7
	ostalo	59	10,536	14,8530	1,9337	6,665	14,407	,0	66,7
	Total	546	8,883	12,6592	,5418	7,819	9,947	,0	66,7
% otroci	dvostarševska	301	9,772	15,8636	,9144	7,973	11,572	,0	100,0
	enostarševska	41	14,299	23,6562	3,6945	6,832	21,766	,0	100,0
	par	63	8,616	12,0549	1,5188	5,580	11,652	,0	40,0
	razširjena	82	9,477	22,3726	2,4706	4,561	14,392	,0	100,0
	ostalo	59	7,301	13,5222	1,7604	3,777	10,825	,0	60,0
	Total	546	9,667	17,0979	,7317	8,230	11,105	,0	100,0
% sorojenci	dvostarševska	301	9,775	14,5297	,8375	8,127	11,423	,0	100,0
	enostarševska	41	4,492	6,7395	1,0525	2,365	6,619	,0	22,2
	par	63	8,665	15,3709	1,9366	4,794	12,536	,0	100,0
	razširjena	82	9,388	13,2117	1,4590	6,485	12,291	,0	50,0
	ostalo	59	9,306	13,1720	1,7148	5,873	12,739	,0	50,0
	Total	546	9,141	13,8821	,5941	7,974	10,308	,0	100,0
% drugi sorodniki	dvostarševska	301	15,501	19,6972	1,1353	13,267	17,735	,0	100,0
	enostarševska	41	10,187	18,3634	2,8679	4,391	15,984	,0	100,0
	par	63	25,498	25,6309	3,2292	19,043	31,953	,0	100,0
	razširjena	82	14,465	20,3875	2,2514	9,985	18,944	,0	100,0

	ostalo	59	16,928	20,1404	2,6221	11,679	22,176	,0	100,0
	Total	546	16,254	20,7723	,8890	14,508	18,000	,0	100,0
% prijatelji	dvostarševska	301	38,980	30,8375	1,7774	35,482	42,477	,0	100,0
	enostarševska	41	43,579	30,9812	4,8385	33,800	53,358	,0	100,0
	par	63	29,747	29,7986	3,7543	22,242	37,252	,0	100,0
	razširjena	82	45,819	35,7890	3,9522	37,956	53,683	,0	100,0
	ostalo	59	43,812	31,7586	4,1346	35,535	52,088	,0	100,0
	Total	546	39,809	31,8268	1,3621	37,134	42,485	,0	100,0
% znanci	dvostarševska	301	1,020	6,8266	,3935	,245	1,794	,0	100,0
	enostarševska	41	1,574	5,3993	,8432	-,130	3,278	,0	28,6
	par	63	,763	3,6876	,4646	-,166	1,692	,0	23,1
	razširjena	82	,168	1,0723	,1184	-,067	,404	,0	7,1
	ostalo	59	2,753	9,1028	1,1851	,381	5,125	,0	45,5
	Total	546	1,091	6,2280	,2665	,568	1,615	,0	100,0
% sosed	dvostarševska	301	1,832	6,8947	,3974	1,050	2,614	,0	55,6
	enostarševska	41	2,787	9,7139	1,5171	-,279	5,854	,0	50,0
	par	63	2,628	10,5108	1,3242	-,019	5,276	,0	66,7
	razširjena	82	1,141	6,0191	,6647	-,181	2,464	,0	40,0
	ostalo	59	1,589	6,6575	,8667	-,146	3,324	,0	45,5
	Total	546	1,866	7,4821	,3202	1,237	2,495	,0	66,7
% sodelavec	dvostarševska	301	2,063	7,0399	,4058	1,264	2,861	,0	60,0
	enostarševska	41	3,762	10,5395	1,6460	,435	7,088	,0	50,0
	par	63	2,482	10,5026	1,3232	-,163	5,127	,0	75,0
	razširjena	82	,857	4,5256	,4998	-,138	1,851	,0	28,6
	ostalo	59	1,685	6,4417	,8386	,007	3,364	,0	30,0
	Total	546	2,017	7,4774	,3200	1,388	2,645	,0	75,0
% ostali	dvostarševska	301	,097	1,1989	,0691	-,039	,233	,0	16,7
	enostarševska	41	,163	1,0412	,1626	-,166	,491	,0	6,7
	par	63	,088	,6999	,0882	-,088	,264	,0	5,6
	razširjena	82	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	59	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	546	,076	,9637	,0412	-,005	,157	,0	16,7
N_druženje	dvostarševska	303	8,32	5,119	,294	7,74	8,90	1	30
	enostarševska	41	7,68	5,420	,846	5,97	9,39	1	21

par	63	7,76	4,507	,568	6,63	8,90	1	19
razširjena	83	6,83	4,876	,535	5,77	7,90	1	21
ostalo	59	7,49	4,252	,554	6,38	8,60	1	21
Total	549	7,90	4,965	,212	7,48	8,31	1	30

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
% partner	Between Groups	3316,702	4	829,176	3,580	,007
	Within Groups	125316,390	541	231,638		
	Total	128633,092	545			
% starši	Between Groups	666,626	4	166,656	1,040	,386
	Within Groups	86672,638	541	160,208		
	Total	87339,264	545			
% otroci	Between Groups	1285,961	4	321,490	1,101	,355
	Within Groups	158038,744	541	292,123		
	Total	159324,705	545			
% sorojenci	Between Groups	1028,127	4	257,032	1,337	,255
	Within Groups	104000,601	541	192,238		
	Total	105028,728	545			
% drugi sorodniki	Between Groups	7352,054	4	1838,013	4,365	,002
	Within Groups	227808,182	541	421,087		
	Total	235160,235	545			
% prijatelji	Between Groups	11075,676	4	2768,919	2,769	,027
	Within Groups	540979,586	541	999,962		
	Total	552055,262	545			
% znanci	Between Groups	250,616	4	62,654	1,623	,167
	Within Groups	20889,098	541	38,612		
	Total	21139,714	545			
% sosed	Between Groups	119,392	4	29,848	,531	,713
	Within Groups	30390,389	541	56,174		
	Total	30509,782	545			
% sodelavec	Between Groups	255,926	4	63,982	1,146	,334
	Within Groups	30215,817	541	55,852		

	Total	30471,743	545			
% ostali	Between Groups	1,263	4,316		,338	,852
	Within Groups	504,936	541,933			
	Total	506,199	545			
N_druženje	Between Groups	162,087	4	40,522	1,652	,160
	Within Groups	13344,995	544	24,531		
	Total	13507,082	548			

INSTRUMENTALNA OPORA

Descriptives

N_instrumentalna

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
dvostarševska	238	2,87	1,990	,129	2,62	3,12	1	13
enostarševska	32	2,72	2,052	,363	1,98	3,46	1	10
par	50	3,40	2,330	,330	2,74	4,06	1	11
razširjena	64	2,62	2,059	,257	2,11	3,14	1	13
ostalo	41	3,07	3,266	,510	2,04	4,10	1	19
Total	425	2,90	2,198	,107	2,69	3,11	1	19

ANOVA

N_instrumentalna

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	19,833	4	4,958	1,026	,393
Within Groups	2029,211	420	4,831		
Total	2049,045	424			

Ponudniki instrumentalne opore

Descriptives

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
% partner	dvostarševska	237	15,168	26,2976	1,7082	11,803	18,533	,0	100,0
	enostarševska	32	14,431	27,3398	4,8330	4,574	24,288	,0	100,0
	par	50	18,746	28,1183	3,9765	10,755	26,737	,0	100,0
	razširjena	63	14,858	27,2580	3,4342	7,993	21,722	,0	100,0
	ostalo	41	9,688	21,9504	3,4281	2,759	16,616	,0	100,0
	Total	423	14,958	26,3200	1,2797	12,442	17,473	,0	100,0
% starši	dvostarševska	237	35,676	37,9939	2,4680	30,814	40,539	,0	100,0
	enostarševska	32	43,984	42,1620	7,4533	28,783	59,185	,0	100,0
	par	50	27,495	32,4557	4,5899	18,271	36,719	,0	100,0
	razširjena	63	35,932	38,5116	4,8520	26,233	45,631	,0	100,0
	ostalo	41	36,379	39,5494	6,1766	23,896	48,863	,0	100,0
	Total	423	35,444	37,9409	1,8447	31,818	39,070	,0	100,0
% otroci	dvostarševska	237	5,950	17,3822	1,1291	3,726	8,175	,0	100,0
	enostarševska	32	18,601	35,5549	6,2853	5,782	31,420	,0	100,0
	par	50	18,980	32,2925	4,5668	9,803	28,158	,0	100,0
	razširjena	63	6,878	21,5100	2,7100	1,461	12,296	,0	100,0
	ostalo	41	14,431	32,3299	5,0491	4,226	24,635	,0	100,0
	Total	423	9,408	24,0282	1,1683	7,111	11,704	,0	100,0
% sorojenci	dvostarševska	237	15,543	26,0919	1,6948	12,204	18,882	,0	100,0
	enostarševska	32	6,823	15,9095	2,8124	1,087	12,559	,0	50,0
	par	50	10,693	22,4644	3,1769	4,309	17,077	,0	100,0
	razširjena	63	12,424	28,2365	3,5575	5,312	19,535	,0	100,0
	ostalo	41	11,198	23,8189	3,7199	3,680	18,716	,0	100,0
	Total	423	13,424	25,2224	1,2264	11,014	15,835	,0	100,0
% drugi sorodniki	dvostarševska	237	11,056	23,1538	1,5040	8,093	14,019	,0	100,0
	enostarševska	32	3,698	9,2432	1,6340	,365	7,030	,0	33,3
	par	50	15,598	26,4132	3,7354	8,091	23,104	,0	100,0
	razširjena	63	14,646	27,4102	3,4534	7,743	21,549	,0	100,0

	ostalo	41	13,627	28,0696	4,3837	4,767	22,486	,0	100,0
	Total	423	11,820	24,0975	1,1717	9,517	14,123	,0	100,0
% prijatelji	dvostarševska	237	13,928	27,1806	1,7656	10,450	17,406	,0	100,0
	enostarševska	32	10,119	18,8036	3,3240	3,340	16,898	,0	57,1
	par	50	7,488	16,4093	2,3206	2,825	12,152	,0	75,0
	razširjena	63	14,733	30,8831	3,8909	6,956	22,511	,0	100,0
	ostalo	41	13,628	24,7094	3,8590	5,829	21,427	,0	100,0
	Total	423	12,969	25,9537	1,2619	10,489	15,450	,0	100,0
% znanci	dvostarševska	237	,105	1,6239	,1055	-,102	,313	,0	25,0
	enostarševska	32	1,562	8,8388	1,5625	-1,624	4,749	,0	50,0
	par	50	1,000	7,0711	1,0000	-1,010	3,010	,0	50,0
	razširjena	63	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	41	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	423	,296	3,6389	,1769	-,052	,643	,0	50,0
% sosed	dvostarševska	237	,876	7,5632	,4913	-,092	1,843	,0	100,0
	enostarševska	32	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	par	50	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	razširjena	63	,529	4,1996	,5291	-,529	1,587	,0	33,3
	ostalo	41	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	423	,569	5,8931	,2865	,006	1,133	,0	100,0
% sodelavec	dvostarševska	237	1,697	9,3693	,6086	,498	2,896	,0	100,0
	enostarševska	32	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	par	50	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	razširjena	63	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	41	1,050	3,9066	,6101	-,183	2,283	,0	18,8
	Total	423	1,052	7,1521	,3477	,369	1,736	,0	100,0
% ostali	dvostarševska	237	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	enostarševska	32	,781	4,4194	,7812	-,812	2,375	,0	25,0
	par	50	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	razširjena	63	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	41	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	423	,059	1,2155	,0591	-,057	,175	,0	25,0
N_instrum	dvostarševska	238	2,87	1,990	,129	2,62	3,12	1	13

enostarševska	32	2,72	2,052	,363	1,98	3,46	1	10
par	50	3,40	2,330	,330	2,74	4,06	1	11
razširjena	64	2,62	2,059	,257	2,11	3,14	1	13
ostalo	41	3,07	3,266	,510	2,04	4,10	1	19
Total	425	2,90	2,198	,107	2,69	3,11	1	19

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
% partner	Between Groups	1876,184	4	469,046	,675	,610
	Within Groups	290460,761	418	694,882		
	Total	292336,946	422			
% starši	Between Groups	5556,830	4	1389,207	,965	,427
	Within Groups	601917,015	418	1439,993		
	Total	607473,845	422			
% otroci	Between Groups	11556,731	4	2889,183	5,204	,000
	Within Groups	232086,478	418	555,231		
	Total	243643,209	422			
% sorojenci	Between Groups	3098,113	4	774,528	1,220	,302
	Within Groups	265365,809	418	634,846		
	Total	268463,922	422			
% drugi sorodniki	Between Groups	3599,728	4	899,932	1,558	,185
	Within Groups	241451,131	418	577,634		
	Total	245050,858	422			
% prijatelji	Between Groups	2193,798	4	548,449	,813	,517
	Within Groups	282063,802	418	674,794		
	Total	284257,599	422			
% znanci	Between Groups	93,824	4	23,456	1,785	,131
	Within Groups	5494,238	418	13,144		
	Total	5588,061	422			
% sosed	Between Groups	62,191	4	15,548	,445	,776
	Within Groups	14593,052	418	34,912		
	Total	14655,244	422			
% sodelavec	Between Groups	259,011	4	64,753	1,269	,281
	Within Groups	21327,263	418	51,022		
	Total	21586,274	422			

	Total	21586,274	422			
% ostali	Between Groups	18,054	4	4,513	3,116	,015
	Within Groups	605,469	418	1,448		
	Total	623,522	422			
N_instrumentalna	Between Groups	19,833	4	4,958	1,026	,393
	Within Groups	2029,211	420	4,831		
	Total	2049,045	424			

EMOCIONALNA OPORA

Descriptives

N_emocionalna

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
dvostarševska	304	4,57	3,220	,185	4,21	4,93	1	21
enostarševska	41	4,24	3,200	,500	3,23	5,25	1	15
par	64	4,78	3,636	,455	3,87	5,69	1	15
razširjena	82	4,07	2,725	,301	3,47	4,67	1	16
ostalo	60	4,53	2,843	,367	3,80	5,27	1	13
Total	551	4,49	3,159	,135	4,23	4,76	1	21

ANOVA

N_emocionalna					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	24,171	4	6,043	,604	,660
Within Groups	5463,542	546	10,006		
Total	5487,713	550			

Ponudniki emocionalne opore

Descriptives

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
						% partner			
	dvostarševska	302	26,452	27,3556	1,5741	23,354	29,550	,0	100,0
	enostarševska	41	17,205	30,0750	4,6969	7,712	26,698	,0	100,0
	par	64	31,620	31,2095	3,9012	23,824	39,415	,0	100,0
	razširjena	81	22,437	27,1553	3,0173	16,433	28,442	,0	100,0
	ostalo	60	11,858	19,8954	2,5685	6,719	16,998	,0	100,0
	Total	548	24,172	27,7620	1,1859	21,843	26,502	,0	100,0
% starši									
	dvostarševska	302	15,050	20,2411	1,1647	12,758	17,342	,0	100,0
	enostarševska	41	15,368	20,8771	3,2605	8,778	21,957	,0	66,7
	par	64	10,564	17,7357	2,2170	6,134	14,995	,0	66,7
	razširjena	81	15,542	20,1849	2,2428	11,079	20,005	,0	66,7
	ostalo	60	18,876	24,6595	3,1835	12,506	25,247	,0	100,0
	Total	548	15,041	20,5604	,8783	13,316	16,767	,0	100,0
% otroci									
	dvostarševska	302	16,691	25,3693	1,4598	13,818	19,564	,0	100,0
	enostarševska	41	18,043	31,5909	4,9337	8,072	28,014	,0	100,0
	par	64	15,033	24,1873	3,0234	8,992	21,075	,0	100,0
	razširjena	81	13,621	25,7415	2,8602	7,929	19,313	,0	100,0
	ostalo	60	20,240	34,8453	4,4985	11,239	29,242	,0	100,0
	Total	548	16,533	26,9370	1,1507	14,273	18,794	,0	100,0
% sorojenci									
	dvostarševska	302	8,824	14,4960	,8342	7,183	10,466	,0	100,0
	enostarševska	41	7,103	13,5898	2,1224	2,814	11,393	,0	50,0
	par	64	7,878	16,4156	2,0519	3,778	11,979	,0	100,0
	razširjena	81	8,912	14,0280	1,5587	5,810	12,014	,0	50,0
	ostalo	60	10,804	18,8041	2,4276	5,947	15,662	,0	100,0
	Total	548	8,815	15,0947	,6448	7,548	10,081	,0	100,0
% drugi sorodniki									
	dvostarševska	302	6,583	13,6635	,7862	5,035	8,130	,0	66,7
	enostarševska	41	7,662	14,6869	2,2937	3,026	12,297	,0	57,1
	par	64	15,683	20,5035	2,5629	10,562	20,805	,0	66,7
	razširjena	81	6,854	14,7647	1,6405	3,589	10,118	,0	63,6

	ostalo	60	10,109	19,3850	2,5026	5,101	15,116	,0	80,0
	Total	548	8,152	15,7487	,6728	6,831	9,474	,0	80,0
% prijatelji	dvostarševska	302	25,000	27,9260	1,6070	21,838	28,163	,0	100,0
	enostarševska	41	32,726	33,3568	5,2095	22,198	43,255	,0	100,0
	par	64	15,533	21,9161	2,7395	10,058	21,007	,0	70,0
	razširjena	81	31,529	32,2266	3,5807	24,404	38,655	,0	100,0
	ostalo	60	25,301	28,8502	3,7245	17,848	32,754	,0	100,0
	Total	548	25,471	28,7846	1,2296	23,055	27,886	,0	100,0
% znanci	dvostarševska	302	,075	,9197	,0529	-,030	,179	,0	12,5
	enostarševska	41	,467	2,1894	,3419	-,224	1,159	,0	12,5
	par	64	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	razširjena	81	,154	1,3889	,1543	-,153	,461	,0	12,5
	ostalo	60	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	548	,099	1,0541	,0450	,010	,187	,0	12,5
% sosed	dvostarševska	302	,084	1,1891	,0684	-,051	,218	,0	20,0
	enostarševska	41	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	par	64	,812	5,4587	,6823	-,552	2,175	,0	42,9
	razširjena	81	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	ostalo	60	1,071	6,6831	,8628	-,655	2,798	,0	50,0
	Total	548	,258	3,0278	,1293	,004	,512	,0	50,0
% sodelavec	dvostarševska	302	1,195	6,4780	,3728	,461	1,928	,0	66,7
	enostarševska	41	1,263	4,7956	,7490	-,251	2,777	,0	25,0
	par	64	2,356	12,9898	1,6237	-,889	5,600	,0	100,0
	razširjena	81	,549	3,8894	,4322	-,311	1,409	,0	33,3
	ostalo	60	1,740	7,0145	,9056	-,072	3,552	,0	37,5
	Total	548	1,300	7,2089	,3079	,695	1,904	,0	100,0
% ostali	dvostarševska	302	,047	,8221	,0473	-,046	,140	,0	14,3
	enostarševska	41	,163	1,0412	,1626	-,166	,491	,0	6,7
	par	64	,521	4,1667	,5208	-,520	1,562	,0	33,3
	razširjena	81	,401	2,6058	,2895	-,175	,977	,0	20,0
	ostalo	60	,000	,0000	,0000	,000	,000	,0	,0
	Total	548	,158	1,8648	,0797	,002	,315	,0	33,3
N_emocio	dvostarševska	304	4,57	3,220	,185	4,21	4,93	1	21

enostarševska	41	4,24	3,200	,500	3,23	5,25	1	15
par	64	4,78	3,636	,455	3,87	5,69	1	15
razširjena	82	4,07	2,725	,301	3,47	4,67	1	16
ostalo	60	4,53	2,843	,367	3,80	5,27	1	13
Total	551	4,49	3,159	,135	4,23	4,76	1	21

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
% partner	Between Groups	16450,827	4	4112,707	5,512	,000
	Within Groups	405138,188	543	746,111		
	Total	421589,014	547			
% starši	Between Groups	2189,891	4	547,473	1,298	,270
	Within Groups	229043,481	543	421,811		
	Total	231233,373	547			
% otroci	Between Groups	1756,183	4	439,046	,603	,660
	Within Groups	395147,066	543	727,711		
	Total	396903,249	547			
% sorojenci	Between Groups	414,534	4	103,634	,453	,770
	Within Groups	124219,178	543	228,765		
	Total	124633,712	547			
% drugi sorodniki	Between Groups	4750,308	4	1187,577	4,926	,001
	Within Groups	130917,513	543	241,100		
	Total	135667,821	547			
% prijatelji	Between Groups	11521,021	4	2880,255	3,541	,007
	Within Groups	441697,090	543	813,438		
	Total	453218,111	547			
% znanci	Between Groups	7,211	4	1,803	1,630	,165
	Within Groups	600,629	543	1,106		
	Total	607,840	547			
% sosed	Between Groups	76,621	4	19,155	2,106	,079
	Within Groups	4938,005	543	9,094		
	Total	5014,626	547			
% sodelavec	Between Groups	132,059	4	33,015	,634	,639
	Within Groups	28294,637	543	52,108		

	Total	28426,697	547			
% ostali	Between Groups	18,417	4	4,604	1,327	,259
	Within Groups	1883,726	543	3,469		
	Total	1902,143	547			
N_emocionaln a	Between Groups	24,171	4	6,043	,604	,660
	Within Groups	5463,542	546	10,006		
	Total	5487,713	550			